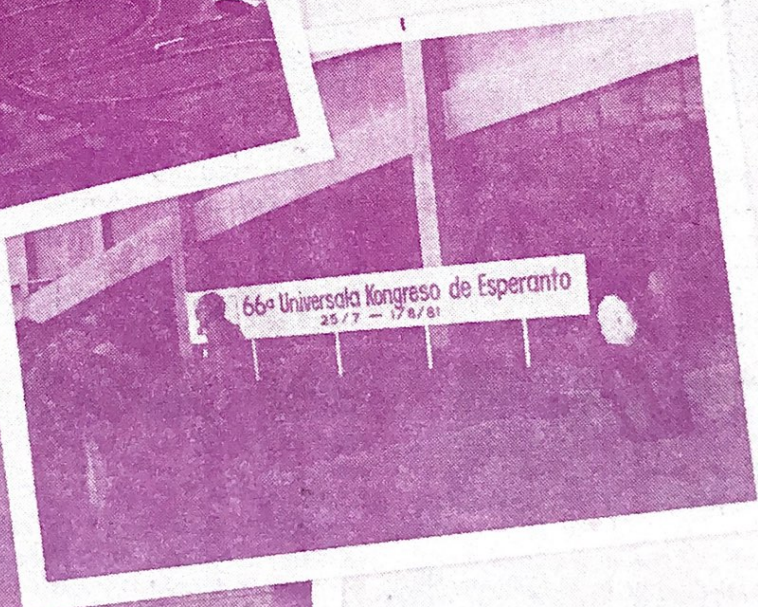
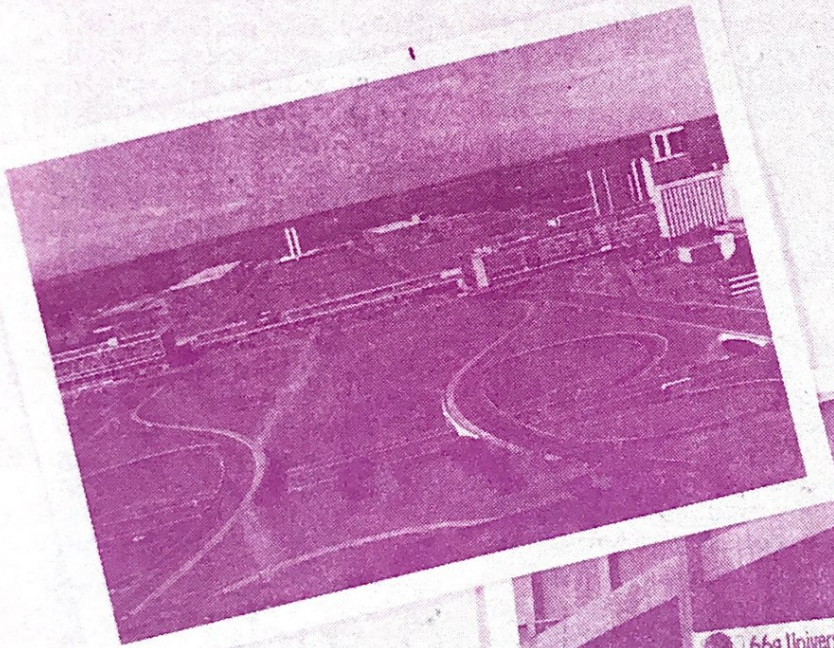

La Espero

SVENSKA ESPERANTOTIDNINGEN

Nro 5/81 ★ 5 kr

Första
rapport
från
Brasilia

Esperantoförbundet

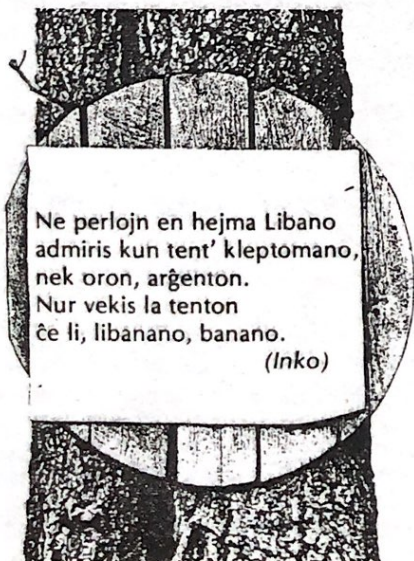
Adress: EsperantoCentro,
Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm ★
Telefon: 08 - 11 74 34 ★
EsperantoCentro är öppet måndag
— torsdag kl. 17 — 19 ★ **Postgiro:**
20 12-3, Esperantoförbundet ★
Medlemsavgift: direktansluten
medlem 50 kr, ungdomsmedlem
under 26 år 25 kr, familjemedlem
(utan tidning) 15 kr ★
Prenumerationsavgift för La Espero
ingår i medlemsavgiften ★
Medlemmar under 30 år får
dessutom ungdomsförbundet SEJUS
blad ktp.

La Espero

Organ för Svenska
Esperantoförbundet ★ **Adress:**
EsperantoCentro, Brunnsgatan 21,
11138 Stockholm ★ **Ansvarig
utgivare:** Bertil Åkerberg ★
Redaktör: Franko Luin,
Mygdalsvägen 123, 135 42 Tyresö,
telefon hem 08-712 82 91 ★
Prenumeration: 40 kr per år,
postgiro 20 12-3,
Esperantoförbundet ★ Tidningen
utkommer med åtta nummer per år
★ **Fotosats och tryck:**
EsperantoCentro, Stockholm 1981

Esperantoförlaget

Postadress: Box 7502, 200 42 Malmö
★ **Besöksadress:** Möllevångsgatan
20 B ★ **Öppettider:** 1 sept — 15 maj:
onsdagar kl. 10 — 11, torsdagar kl. 17
— 18 ★ Skriftliga beställningar
expedieras hela året, även under
sommaren ★ **Telefon:** 040-12 20 29
★ **Postgiro:** 578-5 ★ **Expedition:**
Wivi Nilsson ★ **Styrelsens
ordförande:** Anita Lindblom

Ne perlojn en hejma Libano
admiris kun tent' kleptomano,
nek oron, arĝenton.
Nur vekis la tenton
ĉe li, libanano, banano.

(Inko)

HODIAŬ

Gratulojn, Tiberio!

Kiam SEF "naskiĝis", antaŭ 75 jaroj, li jam dum kvin jaroj estis rigardanta nian mondon ie for, kie la rumanaj kaj hungaraj homoj kunloĝis. Li tiam certe nenion sciis pri Svedio, kien la vivo estis destinonta lin, kaj nenion pri tiu stranga lingvo esperanto, kiu estis rolonta tiel gravan rolon en lia estonteco.

Tiberio Morariu fariĝas 80-jara la 28an de septembro. Longdaŭra redaktoro de *La Espero* (de 1953 ĝis 1970), li estas bonege konata al ĉiuj legantoj de nia gazeto, almenaŭ al ĉiuj, kiuj estis membroj de SEF dum pli ol dek jaroj. Sed liaj plej grandaj atingoj estas faritaj kiel pedagogo, instruisto de esperanto.

Dum sia restado en la universitata urbo Cluj Tiberio Morariu konatiĝis kun Andreo Cseh, kreinto de unika metodo de instruado de esperanto al grandaj grupoj de lernantoj. Lia metodo, la Cseh-metodo, rapide famiĝis en la esperanto-movado kaj allogis multajn adeptojn. Tiberio estis unu el ili — fakte unu el la plej elstaraj. Kiel Cseh-instruisto li en 1928 alvenis Svedion (laŭdire ĝuste la 28an de septembro, sia naskiĝotago), kie

li poste restis.

Estis la jaroj de plej vigla interesiĝo pri esperanto en Svedio kaj gvidado de kursoj igis Tiberion traveturi preskaŭ la tutan landon. Lia vervo kaj iniciatemo donis vere bonajn rezultojn kaj multaj estas ankoraŭ liaj kursanoj, kiuj restas fidelaj al esperanto.

En 1941 SEF dungis lin kiel sindikon kaj tiun taskon li plenumis dum la militaj jaroj (ĝis 1944). Sed per tio la tempo disponigita al SEF ne ĉesiĝis. Kiam SEF en 1953 bezonis novan redaktoron por sia membrogazeto, Tiberio Morariu akceptis tiun taskon, kiun li plenumis apud sia ordinara ofico. Tiberio estis, estas, bonega stilisto, kaj bona lingvostilo fariĝis karakteriza por la gazeto dum lia redaktotempo.

Tiberio Morariu pasigis pli ol 50 jarojn en Svedio, plej multajn el ili kiel aktivulo kaj eĉ dungito de SEF. Tio iel elstarigas lin inter ĉiuj aliaj, kiuj ankaŭ agis por la progreso de esperanto en Svedio. Okaze de lia okdeka datreveno de la naskiĝo ni esprimas niajn plej sincerajn bondezirojn!

Franko Luin

Kursoj ankaŭ sude kaj okcidente

Apud la komuna sved-finna semajnfino la 17an de oktobro okazos du pliaj aranĝoj de ĝenerala intereso dum la sama monato. La semajnfino antaŭe la Suda distrikto de SEF invitas al konferenco por funkciuloj en Hjelmsjöviks lägerskola (inter Örkelljunga kaj Åsljunga). La konferenco turnas sin al klubgvidantoj el suda Svedio kaj temos pri informado kaj planado. La kotizo estas 100 kronoj por manĝoj kaj loĝado. La konferenco komenciĝos je la 14a h. la 10an de oktobro kaj ĝi daŭros ĝis la

17a h. la 11an de oktobro. Por informoj kaj aliĝoj vi turnu vin al Karin Strandberg, tel. 046-11 48 97, sed faru tion tuĵ!

La semajnfino post la mara renkontiĝo, t.e. la 24an kaj 25an de oktobro la Okcidenta regiono aranĝos semajnfino kurson, kiu temos pri parola argumentado. La detaloj pri la kurso estas ankoraŭ preparolataj, kaj same la prezoj, kiuj certe estos tre malaltaj, ĉar oni loĝos en la junulargastejo de Falköping. Se vi interesiĝas, petu detalojn de Ingvar Eriksson, tel. 0515-118 30.

INNEHÅLL/ENHAVO

- 78/Hodiaŭ
- 79/Esperantoträff på havet den 17 oktober
- 80/Malmökongressen i den svenska pressen
- 81/Klubbens historia: bevara den
- 82/En ungdomlig kongress i en ung stad: Brasília
- 85/TEMO
- 85/Kiu lingvo pli internacia — ĉu esperanto aŭ latino?
- 86/Bakin prezidanto de verkista asocio
- 87/Nov-Zelando: iom da argumentado
- 87/Kelkaj informoj pri la bopatro de LLZ
- 88/Resumoj en esperanto interesa iniciato
- 89/Ett engelskt program om esperanto — i radion
- 90/Marjorie Boulton: Ne nur leteroj de plumamikoj
- 92/Raporto pri vizito al Leningrado
- 93/Tabulo
- 94/JES&NE
- 95/Persone
- 96/Esperantonytt

Esperantoträff på havet 17 oktober

Finska och svenska esperantister kommer snart att kunna träffas mellan Åbo och Stockholm för gemensamma aktiviteter ombord på Siljalinjens båt Skandia.

Arrangemanget innebär att deltagarna från Sverige går ombord på fartyget på fredag kväll den 16 oktober och anländer till Åbo den 17 tidigt på förmiddagen.

Det har varit uppe som förslag att göra en kort busstur i Åbo, men vi har bara en timme på oss innan båten går ut från Åbo. Vi får se...

När vi strävar ut från Åbo har de finska deltagarna kommit ombord och efter en stund träffas vi alla för en inledning till dagens program. Utrymmen är reserverade, vilket även gäller den gemensamma lunchen 13.30.

Programmet är i skrivande stund inte helt fastställt, men en del handlar om språkpedagogik och föreläsare i ämnet blir den finske huvudläraren Reijo Niemi. Vidare har det planerats in ett program om svenska språkets ställning i Finland och ett annat om språkproblem för finska invandrare i Sverige och speciellt för finska barn i svenska skolor. Troligtvis blir dessa inslag på samma tid.

Vi hoppas även kunna bjuda på lite underhållning för att variera innehållet.

En esperantoutställning kommer att monteras upp och finnas för beskådande under lördagen. Den vänder sig naturligtvis till de

svenska passagerarna. Utställningen kommer att vara bemannad.

På kvällen den 17 är vi tillbaka i Stockholm och får vinka av de nyvunna vännerna som återvänder hem till Finland utan att gå iland i Sverige.

Jorma Ahomäki, som leder den finska gruppen, lovar att det blir nästan 100 finska deltagare. På svensk sida har vi reserverat plats för 50 deltagare, vilket betyder att antalet blir begränsat. En sen anmälan kan betyda att du inte kommer med.

ANMÄL DIG TILL TRÄFFEN PÅ ÖSTERSJÖN

genom att sätta in 295 kronor på postgiro 20 12-3, Sv. Esperantoförbundet.

För avgiften får du hytt för natten till Åbo. Du får frukost och lunch under lördagen och du får vara med i arrangemanget. Hytterna är av kategori 2, vilket innebär 2-bäddhytter. Om du vet vem du skall bo ihop med, så skriv det på talongen.

Vill du ha hytt under dagen den 17e får du anmäla detta och betala 80 kr extra (kategori 2).

Anmälan vill vi ha senast den 1 oktober. Vi tror att det blir en mycket trevlig resa med goda möjligheter att konversera internationellt. Du får nya vänner och ett angenämt veckoslut.

Vill du ha detaljerade upplysningar så ring Roland Lindblom 0752-42143 (kvällstid) eller EsperantoCentro.

Esperantoförbundet

Malmökongressen i den svenska pressen

Arbetet, *Sydsvenskan* och *Skånskan* skrev stora artiklar om jubileumskongressen i Malmö. Deras artiklar såg på kongressen ur lokal synvinkel, dvs de intervjuade främst esperantister från Malmö, och de tog upp årskongressen därför att de skulle bli ett evenemang i Malmö. Tidningarna i övriga Sverige, däremot, utgick från jubiléet och från valet av Ingemund Bengtsson till hedersmedlem i sina notiser.

"Bonan pentekoston" skrev *Arbetet* i sin rubrik den 6 juni och inledde artikeln med samma ord. Efter att ha översatt orden, fortsatte tidningen: "Esperanto är det konstgjorda språk som kom till i slutet av 1800-talet och som nu talas av miljoner människor världen över. I dag öppnas en stor esperantokongress i Malmö som kommer att pågå hela pingsthelgen".

Skånska dagbladet skrev redan den 29 maj om Malmö Esperantoförenings utställning på stadsbiblioteket i Malmö, och publicerade också en översikt över årskongressens program. Både *Arbetet* och *Skånska dagbladet* intervjuade en av kongressdeltagarna i söndagstidningen den 7 juni.

"Esperanto bättre än engelska" löd rubriken i *Sydsvenskan* den 7 juni. Och ingressen var inte sämre: "I fråga om lätthet att bruka språket och uppfatta vad som sägs eller skrivs skulle världen göra ett gott byte om engleskan ersattes med esperanto vid alla internationella relationer". Det var ett citat ur Ebbe Vilborgs anförande.

Dagen efter årskongressen tog *Arbetet* och *Sydsvenskan* in korta artiklar om att riksdagens talman valts till hedersmedlem i Esperantoförbundet.

FRÅN TRELLEBORG TILL SUNDSVALL

Ungefär 10 cm är det utrymme som flera tidningar i landet ägnat årskongressen, dvs tidningar utanför Malmö. Klipp har kommit från *Dagens Nyheter* 2 juni

och 9 juni, *Svenska Dagbladet* 4 juni, *Trelleborgs Allehanda* 9 juni, *Länstidningen Östergötland* 5 och 11 juni, *Östgöta Correspondenten* 3 och 9 juni, *Östra Småland* 9 juni, *Ljusnan* 2 juni och *Gefle Dagblad* 9 och 15 juni.

En artikel från FLT-press, där Roland Lindblom intervjuas om esperanto, publicerades i *Sundsvalls Tidning* 7 juni. Sådana artiklar brukar publiceras i mer än en tidning, men till Esperantoförbundet har bara det klippet kommit.

Med utgångspunkt i årskongressen i Malmö gjorde *Västerbottens-Kuriren* den 5 juni en intervju med Ivar Nilsson i Umeå. Han berättade att han

varit på ett gymnasium på elevernas begäran under tre allaktivitetsdagar och undervisat tre timmar per dag i esperanto, och efter de dagarna kunde eleverna översätta och läsa enklare texter.

Strax efter årskongressen, den 16 juni, skrev *Kronobergaren* en tvåspaltig notis om en helt annan sak: boken *Esperanto-Fakta*, som skickades ut till pressen från EsperantoCentro under våren.

ESPERANTOFRIMÄRKEN

Frimärksutställningen på Sjömansgården under årskongressen gav anledning till *Sydsvenskan* och *Arbetet* att skriva om esperantofrimärken i sina filatelispalter. *Sydsvenskan* nämnde den 13 juni att "Fru Anna-Greta Strönne i Malmö odlar ett mindre vanligt motivområde på frimärken, nämligen esperanto", och beskrev dels var esperantofrimärken getts ut och dels att Brasilien kommer med ett nytt märke. Några veckor senare, 11 juli, tog *Arbetet* upp samma ämne, men med en nästan kvartssidig artikel

Här kommer några bilder till från Malmö-kongressen: ovan några deltagare i samspråk, nedan Jan Strönne bredvid den provisoriska namnskylden för Esperantogatan.

under rubrik "Nya frimärken för esperantister". Antalet speciella esperantofrimärken börjar närma sig hundralet, skriver tidningen, och gör också en översikt över esperantofrimärkenas historia.

FÖRE BRASILIEN

Inför kongressen i Brasilien har några resenärer blivit omskrivna i sina tidningar. "Nybrobor till esperantomöte i Brasilien" skriver *Östra Småland* den 3 juni, och samma dag har samma tidning en större artikel: "Signhild och Tore, esperantister från Kalmar: Nu ska de resa till Brasilia". Senare har *Barometern* också korta artiklar, 6 och 17 juli.

Märtha Andréasson i Kungälv har fått Ernst Wigforss-fondens stipendium att studera ensamstående kvinnors situation i Brasilien, vilket *Arbetet Väst* tar till utgångspunkt för att intervjua henne om esperantokongressen, den 24 juli, och *Göteborgs-Posten* nämner i en notis 25 juli.

Ulla Luin

Klubbens historia: bevara den!

Det samhälle vi har idag har uppstått ur en tid när folkrörelserna betydde mycket för människorna, för idéer och för utveckling. I varje kommun i Sverige idag finns en rik flora av föreningar. På det senaste årtiondet har det vaknat ett intresse för att ta reda på vad egentligen de föreningarna har gjort under sin historia. Sven Lindqvists bok "Gräv där du står", som kom för några år sedan, betydde mycket för att knuffa på intresset.

Nu har Folkrörelsernas Arkivförbund gett ut en bok med titeln **Bevara din historia** (Liber Förlag) i samarbete med referensgruppen för folkrörelsefrågor som är tillsatt av Kommun-

departementet. Den bygger på en tidigare bok med den torrare titeln "Handbok för föreningsarkivarier".

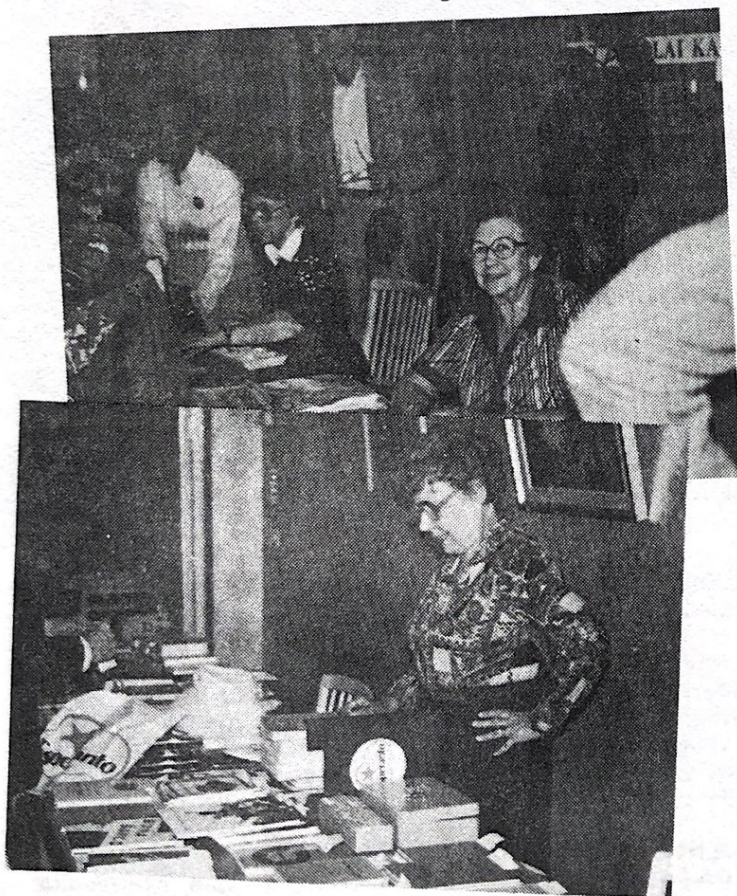
För en ordförande eller sekreterare i en lokalförening är kapitlet "Förvaring i ordnat skick" kanske mest intressant. Det allmänna arkivschema ger en grundmall för hur man kan systematisera sitt pappersflöde, och det kan vara nyttigt att ha i huvudet när man ska bestämma i nuet om vad som behöver sparas och hur. Protokoll brukar väl de flesta spara i en mapp för sig (även om ordningen är si och så). Cirkulär som föreningen själv skickar ut behöver sparas, och det kan vara bra att hålla dem skilda från blandad korrespondens.

Vad som behöver sparas och hur länge finns det tips om i kapitlet "Gallring i lokala och regionala folkrörelsearkiv". Hur många har tänkt på att visor, lokalt författade visor som berör föreningen eller en föreningsmedlem, anses ha ett givet arkivvärde?

I kapitlet "Inventering och insamling" känner man igen sig själv med alla sina fel och brister, och behöver inte skämmas ändå. Den som har gammalt föreningsarkiv nerpulat i en vindslåda, i hemsk oordning och med risk för fuktskador, behöver inte skämmas, för så där är det på många andra ställen. Såna är föreningarnas livsvillkor. Folkrörelsernas arkiv blir inte förvånade över att få material som har legat på olämpliga ställen och i väldig oordning. Men risken för att material städas ut vid en vindsröjning eller en brand blir förstas allt större.

Boken innehåller dessutom kapitel som berör arbetet vid arkiv, hur man använder bandspelare mm. Även om flera av dessa inte är speciellt givande för en föreningsfunktionär, så är de tre nämnda kapitlena intressanta nog för varje esperantoförening också.

Ulla Luin

Och på dessa bilder "mottagningen": A-G Strönne, Asta Schaedel och Ester Andrén. På nedre bilden bokförsäljningen med Wivi Nilsson.

Ungdomlig kongress i en ung stad: Brasilia

Vem hade trott i Stockholm i fjol att 66-a UK i Brasilia till antalet deltagare nästan skulle slå 65-an i Stockholm! Det blev i alla fall 1747 anmälningar i år, därav mer än hälften, eller 925 st. brasilianare. En mycket stor del av dessa var ungdomar — ja, jag har nog aldrig sett, och hört, så många unga människor på en esperantokongress. Skulle du kunna föreställa dig att på en UK i Europa bli tilltalad av en ung kille eller tjej med en önskan om att få prata esperanto för att få tillfälle att tala med en främling? Detta hände oss många gånger: någon bara kom och sade: "Sinjoro, ĉu mi rajtas iom paroli kun vi?"

Det allmänna och omedelbara intrycket av brasilianarna var mycket positivt; de föreföll livliga, hjärtliga, artiga, förtjusta i musik och, framför allt, dans.

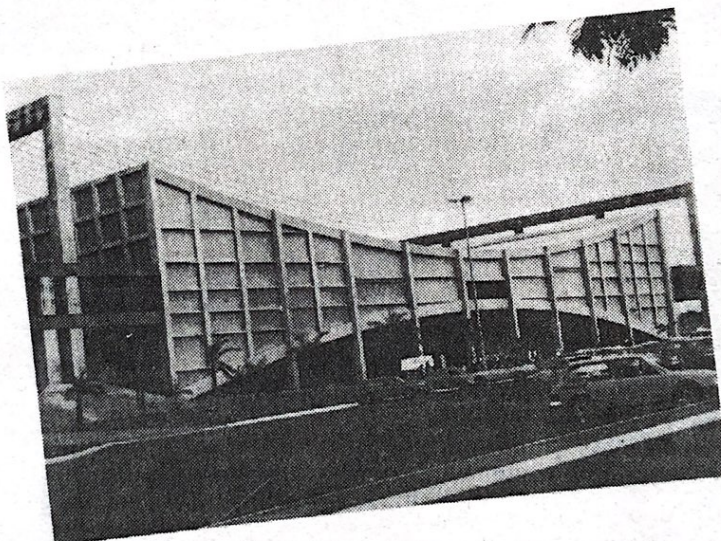
EN FÖRVIRRANDE STAD

Vi kom till Brasilia ganska trötta efter en 15-timmars flygres. De första intrycken av staden var minst sagt förvirrande, för att inte säga att man blev bestört. Betong, stål, kolossala avstånd ... och så bilar, bilar. Ja, det är säkert omöjligt att bo i denna stad utan bil. Allting var planerat och byggt för biltrafik. Den flöt också mycket bra. Att det skulle få finnas gångtrafikanter hade man tydligen inte alls räknat med. En hel del byggnader var arkitektoniskt vackra, ritade av den kände, Corbusier-påverkade arkitekten Oscar Niemeyer. Man kan nämna parlamentet, katedralen, utrikesdepartementet, presidentpalatset och högsta domstolen. Ofta stördes dock det goda intrycket av det dåliga underhållet av både byggnader och den omkringliggande miljön.

La Espero återkommer till Brasiliakongressen även i nästa nummer, där bl a organisationens diskussioner tas upp.

Kongresslokalen såg grå och trist ut, men fungerade bra för sitt ändamål. Akceptejo, samlingsplatsen, var en fruktansvärt stor hall, som en slags mässhall, utan möjligheter till vila. Allting fungerade väl inte friktionsfritt; långa köer var mycket vanliga. Man vande sig så småningom vid *brazila horo*, dvs att det mesta började en hel timma efter utsatt tid. Detta hände väldigt ofta, t o m när vi startade heldagsutflykten på onsdagen.

Brasilia är uppbyggt i sektorer: hotell i en sektor, affärshus i en, banker i en annan, bostäder åter i en annan. Det var långt till

Bilden visar Kongresejo i Brasilia, som såg grå och trist ut, men fungerade bra.

restauranger, så man akcepterade med tacksamhet kongressens matservice som fungerade bra. Enkla men goda maträtter, mycket låga priser (omkring 10 sv. kr.) och snabb och villig serveringspersonal. Det var naturligtvis ofta långa köer också där.

OMÖJLIGT ATT VARA MED PÅ ALLT

Om de olika programmen inom kongressen kan jag förstås bara rapportera vad jag själv närvarit. Jag tänker beröra några som särskilt intresserade mig.

Redan på lördagen, den 25 juli, hälsade oss handelskammarens ordförande, sr Newton Rossi, välkomna. Han höll på portugisiska, tolkad av Ursula Grattapaglia, ett vackert tal, där han drog paralleller mellan esperanto och staden Brasilia. Detta välkomsttal utgjorde en del av *Interkona vespero* (kamratträffen?), som i övrigt inte innehöll något program.

Söndagens högtidliga invigning i det vackra parlamentshuset, i deputeradekammaren, var mycket ståtlig. Musik av den nationella blåsorkestern i uniformer och plymhjälmor som ur en sagofilm. Vicepresidenten Aureliano Chaves, mycket välvilligt inställd till esperanto och till kongressen, ledde ceremonien. Tal hölls av UEA-ordföranden Gregoire Maertens, av kongresskommitténs ordförande, senator José Lins Albuquerque, och av William Auld. Den sistnäm-

de presenterade kongressens huvudtema: Kulturer och språk — bryggor eller barriärer? Ett tjugotal utländska beskickningar var närvarande och hälsade kongressen, ganska många på esperanto. Med stor glädje noterade vi att den svenska ambassaden denna gång var med och hälsade (tyvärr inte på esperanto!) genom ambassadrådet Jacob Ankarcrona. Han överraskade oss ytterligare genom att senare inbjuda den svenska gruppen till mottagning på ambassaden.

Deputeradekammaren (det fanns en sal för senaten också)

var vacker och stillfull, men sittplatserna för publiken, som de flesta kongressdeltagarna fick använda, var trånga och obekväma. Söndagseftermiddagens öppnande av kongressen ägde rum i kongresslokalen, vars stora sal, Zamenhof, hade mycket bekvämare sittplatser. En nyhet där var att man reducerade de sedvanliga tidsödande hälsningarna från landförbunden till blotta omnämmandet och presenterandet av respektive ombud. Bland hälsningar från organisationer utanför esperantorörelsen kunde man denna gång notera Världsorganisationen för turism. "Högtids-talet" hölls av Gregoire Maertens, och det blev inte alls så högtidligt.

KATOLSK MÄSSA I KATEDRALEN

En av de mera intressanta byggnaderna i Brasilia är katedralen,

vespero i Nationalteatern, också modern med symboliskt inslag. Den skulle påminna om en sydamerikansk pyramid. Salongen var stor och vacker, men även där var sittplatserna för trånga och obekväma för skandinaver. Programmet var mycket omfattande: en pianist, André Luis, spelande utsökt Villa-Lobos, dansgrupper från Sao Paulo och Alagoas, en i Brasilien hörbarligen mycket uppskattad gitarrist, Villa-Verde, och en gaucho-trupp, vild, glad och exotisk.

FÖREDRAG OM TEMAT OCH "UNIVERSITETET"

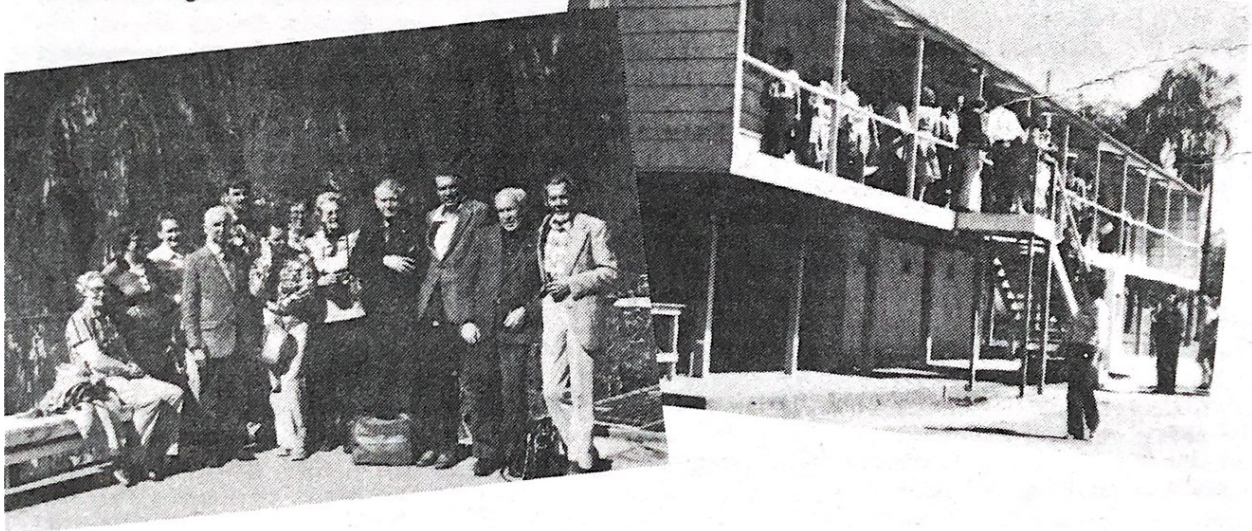
Man kan inte detaljerat rapportera om alla program. Vad som särskilt intresserade mig var ett par föredrag inom kongressens huvudtema. Sylla Chaves, Brasilien, talade om problem i samband med masskommunikation. Humphrey Tonkin talade om

väg Donau-Rhen, särskilt om den del i Ungern som man nu håller på med. En utomordentligt populär föreläsare var kinesen Chen Juan som talade om kontakter och påverkan mellan språkområden. Han blev livligt applåderad för sitt glada, humoristiska och vänliga uppträdande.

TVÅ POPULÄRA MOTTAGNINGAR

I stället för att, som planerat var, ta emot en utvald skara, valde länsherren i Federacio Brasilia, sr Aimé Lamaison, att ordna mottagningen i kongresslokalen för alla deltagare. Han framträdde och välkomnade, blev tackad av G. Maertens, bl a för radioprogram om kongressen varje morgon, och som därtill överlämnade en nyutkommen översättning av *La Luzidoj* till landshövdingen. Därefter följde sedvanlig cocktail-förtäring.

En grupp svenskar på utflykt, här i Peru; till höger träbaracken Catetinha.

som till det yttre mest liknade ett slags tält, men skulle symbolisera den kristna kalken. (Alla viktiga byggnader i Brasilia har starkt symboliska inslag.) På söndagseftermiddagen "deltog" vi i en katolsk mässa där, med texter på esperanto, och fick då tillfälle att se byggnaden inifrån. Detta gav ett helt nytt intryck: väggarna bestod mest av ofärgat glas inom något slags nät och dagsljuset fick fritt tillträde.

BRAZILA VESPERO I NATIONALTEATERN

På söndagskvällen var det *Brazila*

nationella kulturers ömsesidiga påverkan.

Av IKUs, dvs Kongressens Internationella Universitet, många föreläsningar lyckades jag komma med på tre, och de var verkliga toppföreläsningar.

Tibor Sekelj, Jugoslavien, talade om utvecklingsländerna och slutade med att framhålla det arbete, bl a i Afrika, som esperantorörelsen ännu har gjort. Ungraren Otto Haszpravisade sig vara en utmärkt föreläsare, med ett föredömligt klart språk och uttal. Han talade inspirerande om Europas vatten-

En annan, inom den 50-taliga svenska gruppen utomordentligt populär, mottagning ägde, som nämnts, rum på den svenska ambassaden. Det var förmodligen första gången något sådant hänt på en esperantokongress, i varje fall hade ingen av de närvarande varit med om något liknande. Ambassadören själv var just då i Stockholm, så det blev den mycket populära Jacob Ankarcrona som bjöd in och tog emot på den vackra ambassaden, visade runt, presenterade personalen och bjöd på cocktail. Beskickningar utgör också en

slags sektor, skönt belägna vid den konstgjorda sjön. På en fråga varför sådana mottagningar inte förekommit vid tidigare kongresser (jo, andra länders ambassader har då och då bjudit in sina landsmän), svarade Ankarcrona att Esperantoförbundet, det svenska, borde kanske ta mera kontakt med UD. Hans närvaro vid invigningen hade inte initierats från Stockholm.

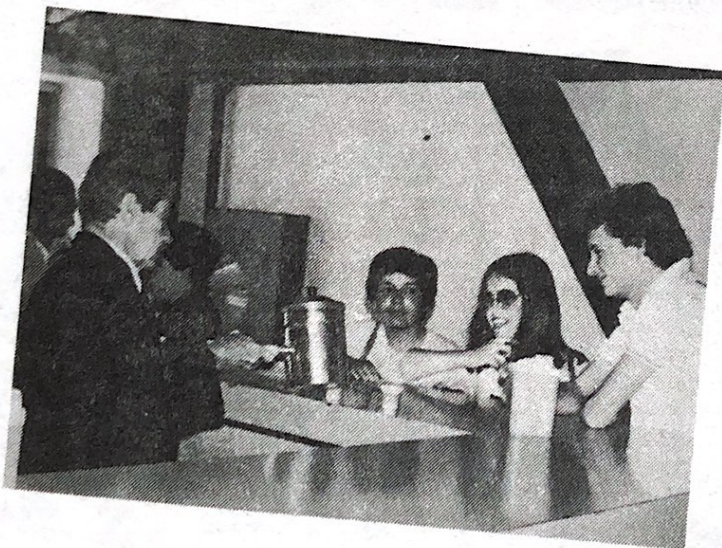
"VARIA VESPERO" OCH UTFLYKTER

På tisdagen var det *Varia vespero*. Klockan 21.00 skulle det vara, men efter en brasiltimma var man ännu inte färdiga att börja, så vi gav upp och åkte "hem".

Till heldagsutflykten på onsdagen valde vi att besöka "juvelstaden" Cristalina, 13 — 14 mil söder om Brasilia. På vägen dit

i, de många butiker och verkstäder för bearbetning av ädelstenar, som blivit stadens specialitet. Man behövde inte ens gå in, redan på gatan blev man "överfallen" av stenförsäljare. Åtskilliga goda dollar bytte ägare vid detta besök; hur äkta de vackra stenarna sedan var, är en annan fråga.

Även halvdagsutflykterna i Brasilia var intressanta och lärorika. Man besökte de kända byggnaderna, fick många upplysningar som snart glöms för andra data som fylls på. Under den s.k. historiska utflykten besöktes den kåkstad som blivit kvar efter uppbyggnadstiden, kallad Nucleo Bandeirante. Den såg nog så pitoresk ut, men tyvärr fick bussarna inte stanna för att släppa ut alltför nyfikna "ytlaningar", så där blev det inga bilder.

Kaffe fanns i mängden och som här, i kongresslokalen, helt gratis. Ingen dum idé!

gjordes ett kort uppehåll vid pionjärpalatset Catetinha, en anskrämlig träbarack, som under planerings- och uppbyggnadstiden bebotts av förre presidenten och Brasiliens grundare Juscelino Kubitschek. Den var nu en närmast helig plats och vallfartsort.

I Cristalina blev vi mottagna med välkomsttal av borgmästaren utanför rådhuset, och av banderoller över gatorna med texten: Esperantister, välkomna till Cristalina!

Efter en stärkande lunch var det fritt fram att bese, och handla

NÅGOT OCKSÅ FÖR KULTURÄLSKARE

Någon "riktig" teaterföreställning blev det inte i år, men vi tog vara på chansen att få se en verkligt tjusig dockteater från Peru. Man arbetade mycket skickligt med marionetter och berättade med mycket musik en indiansk saga om quena-flöjten. Senare under resan kom vi till Lima i Peru och fick träffa den kvinnliga regisören för dockteatergruppen, och glädde henne med våra entusiastiska komplimanger.

Ett lika ovanligt som, för en

musikälskare, välkommet program var den symfonikonsert som bjöds på torsdagskvällen. Den ägde visserligen rum i teatern, så de svenska knäna led svårt, medan öronen njöt av Brahms fjärde symfoni mm, underbart spelat av Nationalteaterns orkester. Tyvärr inte helt ostört: kongressande esperantister är bland det mest odisciplinerade som finns. Humphrey Tonkin har en gång myntat uttrycket: det känns som att hålla sammanträde i en korridor.

OCH SÅ BLEV DET SLUT

Fredagen blev vår sista dag på kongressen, eftersom vi började den långa resan genom Sydamerika redan på lördagmorgonen. Det blev en hektisk eftermiddag med mottagning för Societo Zamenhof (en understödjande organisation inom UEA), bankett och bal. Allt ägde rum, i samma följd, i samma lokal, en luxuös klubb för ministeriets tjäntemän. Den låg vackert belägen vid den omtalade konstgjorda sjön, som likt en hästsko omger stora delar av Brasilia. Denna sjö har tillkommit för att ge det mycket torra klimatet i staden en smula fuktighet.

Om stämningen vid mottagningen av SZ var en smula tryckt, så var den desto uppslupnare under banketten. Det var gående bord (köer igen!) med överflöd av intressanta maträtter. Balen inleddes, naturligtvis, med en eldig och nästan evig samba, som lockade praktiskt taget alla ut på dansgolvet. En trevlig karnevalparad var inlagd i dansprogrammet. Vi stannade inte till kl. 2, med tanke på den tidiga avresan, men nog tycktes att det brasilianska temperamentet smittade av sig på europeerna.

En gång i tiden tyckte man om att ge olika kongresser ett slags temanamn: "den vänskapliga", "den arbetsamma", osv. För året skulle kanske något i stil med "den programärande" kunna användas, för nästan alla program i den digra katalogen blev på något sätt ändrade: till lokal, till tid, till innehåll.

Kongresskuriren redigerades denna gång av Akiko Woessink-Nagata och kom ut med 9 nummer, huvudsakligen kompletteringslistor på deltagare plus alla ändringarna.

Tore Johansson

Kiu pli internacia: esperanto aŭ latino?

Kiu zorge legas esperantajn publikigaĵojn kun atento pri lingvouzo, ne povas ne rimarki diversajn tendencojn, kiuj cikle aperas, malaperas kaj revenas dum la historio de la internacia lingvo. Laŭ la protestoj, kiuj manifestiĝas en la formo de leteroj al redakcioj, ŝajnas, ke esperanto nun estas minacata de nova ondo de neologismo, kaj tio agacas la lingvosenton de ĝisostuloj. Ankaŭ la landnoma demando komencas denove boli, same kiel la tikla temo de fonetika transskribo de propraj nomoj. Kaj lastatempe, post sufiĉe longa periodo de kvieteco, erupciis en diversaj partoj de Esperantujo atencoj kontraŭ la alfabeto, specife kontraŭ la supersignitaj literoj. Estas certe kiel duoble du estas kvar, ke post iom da tempo la ardo de la kontraŭneologismema tendaro, de la polemikuloj pri esperantigo de ĉiuj nomoj kaj de la alfabetmodifantoj malvarmiĝos. La probatalantoj de mallarĝa fundamentismo kaj drasta reformo formalaperos, kaj esperanto restos por evolui.

Sed atendu! Ĉio ne estas tute en ordo. Ankoraŭ estas granda difekto en la lingvouzo, kiu ĝis nun estis preteratentita fare de la kutimaj kritikemuloj. Temas pri fremdaj vortoj kaj esprimoj en

esperantaj tekstoj. La lingvo, kiu plej ofte estas uzata tiurilate, estas latino. Kvankam ĝi rolis kiel internacia komunikilo en Eŭropo dum pluraj jarcentoj post la dekadenco de Romio, ĝia nuntempa utilo por tutmonda komunikado estas nula. Tamen, latino fragmentece transvivas kiel esprimilo en kelkaj kleraj (aŭ pseŭdokleraj) rondoj. Tiuj homoj, kiuj troviĝas ankaŭ en Esperantujo, kutimas lardi sian skriban stilon per latinlingvaj ĉifonaĵoj. La sekvaj citaĵoj ilustras tion.

El *Literatura foiro* (oktobro 1980, n-ro 63) mi ĉerpis tri ekzemplojn.

1. "... la unuan fojon gajnis la premion du libroj *ex æquo*."

2. "... sed li polemikis kaj kvazaŭ-profetis, dirante multon rekte kontraŭdiran *sui generis* ..."

3. "La reĝo ĉe la norduloj estis kaj ankoraŭ hodiaŭ estas nur *primus inter pares*."

Ne nur kultur-literaturaj publikigaĵoj pekas. En la junia (1980) numero de *Esperanto* troviĝas jena frazo.

4. "Unue akiri la monrimedojn — *primum vivere!* — kaj tial li fondis en 1956 eldonejon."

Ĉar frazo 4 estas tute klara sen la du latinaj vortoj, oni rajtas demandi, kial ili estis truditaj en

TEMO:SPEGULO redonas kelkajn interesajn artikolojn el la esperanta gazetararo. Elektante ilin, ni havis unu postulon: ili devas temi iel pri esperanto. Espereble vi trovos ion interesan por legi.

ĝin. Ankoraŭ unu ekzemplo venas de la januara-marta numero de *Dialogo* (1980:1).

5. "S-ro Weide dixit!"

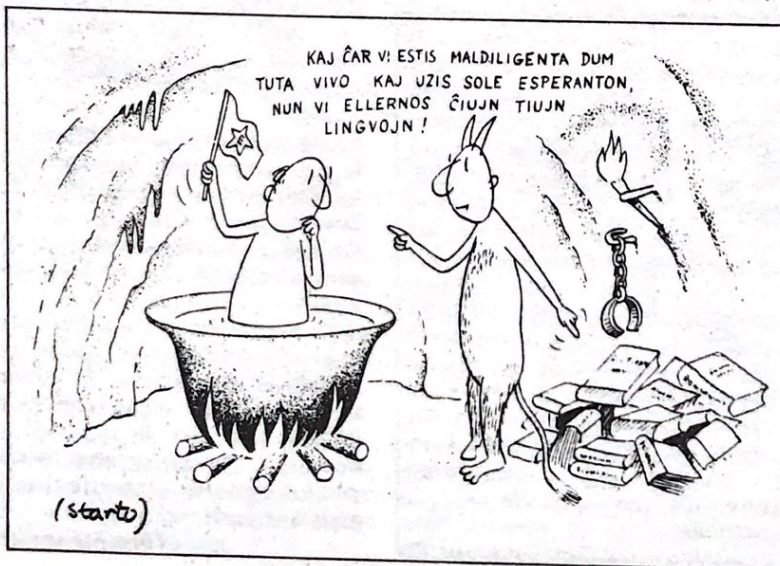
Se esperanto vere estas internacia lingvo, kaj se ĝi kapablas esprimi ĉiujn nuancojn de etnolingvoj, kiel asertas entuziasmaj propagandistoj, kial do kelkaj esperantistoj uzas latinajn vortojn, esprimojn kaj eĉ tutajn proverbojn, kiam ili verkas en esperanto? Ŝajna kialo estas netradukebleco; ne estas eble redoni en esperanto la sukplenan signifon de la originala latinaĵo. Se tiu vidpunkto estas prava, la malamikoj de esperanto havas bonan bazon por ĵeti la internacian lingvon en rubaĵojon kaj revivigi la latinan lingvon. Ke tiu kialo estas malĝusta, pruvas Edo Bernasconi (pseŭdonimo de Tazio Carlevaro), kiu esperantigas la latinajn esprimojn, kiujn li mem uzas.

1. *terra incognita* — regiono nekonata

2. *O, sancta simplicitas* — Ho, sankta nescio

3. *Si licet parvum componere magno* — Se oni rajtas kompari malgrandulon al grandulo.

Verŝajne la vera kialo de uzo de latino hodiaŭ fare de kelkaj esperantistoj estas snobeco. Tiuj

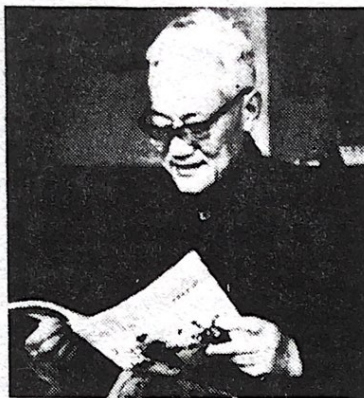

Bakin prezidanto de verkista asocio

erudiciuloj kaj duoneridiciuloj volonte montras al ĉiuj, ke ili akiris iom da poluro (aŭ rustiĝo) de prestiĝa antikva kulturo, kaj ili ne hezitas mistifiki legantojn de siaj verkoj per tio. Sed por tiuj, kiuj neniam lernis latinon, precipe multenombraj ekstereŭropaj esperantistoj, la partoj de la citaĵoj en latino estas same nekomprenblaj kiel estus ĉinaj kaj japanaj esprimoj en esperantaj tekstoj destinitaj por okcidentuloj.

La celo de internacia lingvo estas faciligi komunikadon, ne starigi barilojn malhelpantajn interkomprenon. Uzo de fremdaj vortoj kaj esprimoj en esperanta teksto okazigas malkomunikadon, kvazaŭ oni skribus per kodo aŭ kriptajo. Kion dirus tiuj amantoj de latino, se ili trovus en siaj plej ŝatataj periodaĵoj artikolojn pipiritajn per helenaj, hebreaj kaj sanskritaj "netradukeblaĵoj"? Ili tutcerte sakrus, sed ĉu esperante aŭ latine?

Bernard Golden
[El Paco]

la 20an de aprilo la prezidantaro de la Ĉina Verkista Asocio okazigis plivastigitan kunvenon, en kiu Bakin estis unuvoĉe elektita kiel aganta prezidanto de la asocio (ĝia antaŭa prezidanto estis Mao Dun, kiu forpasis antaŭ nelonge). Li estis elektita ankaŭ kiel ĉefkomitatano de la Literatura Premi-komitato de Mao Dun.

Lia propono pri fondo de la Domo de Ĉina Moderna Literatura estis aprobita de ĉiuj ĉeestantoj. En la kunveno li decidis donaci 150 000 juanojn el sia honorario kiel fonduson por fondi la domon kaj ĉiujn siajn manuskriptojn kaj materialojn.

Bakin estas laborema kaj fekunda verkisto. En sia 23-jara aĝo li jam aperigis sian romanon *Pereo*. Poste li verkis la romanojn

Trilogio de amo (*Nebulo*, *Pluvo kaj Fulmo*) kaj *Trilogio de torento* (*Familio*, *Printempo kaj Aŭtuno*), la mezlongajn romanojn *Frosta nokto* kaj *La bienkorto Qiyuan*, pli ol 20 novelojn kaj multajn eseojn. Li ankaŭ ĉinigis pli ol 30 famajn verkojn alilandajn. Nun li verkas la romanon *Paro da belaj okuloj* kaj tradukas en la ĉinan lingvon la rememorojn de la rusa verkisto A.L. Hercen *Pasinteco kaj penso*.

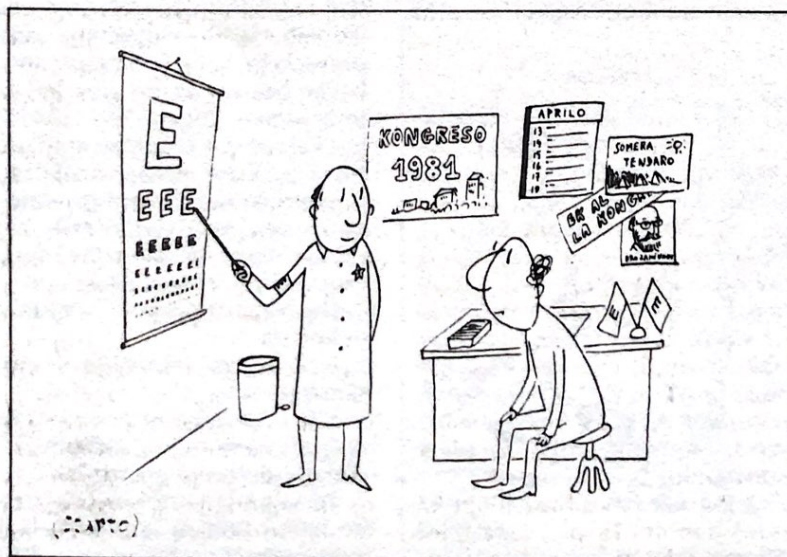
Bakin estas ne nur fama verkisto, sed ankaŭ eminenta esperantisto. Li funkcias kiel vicprezidanto de la Ĉina Esperanto-Ligo. En la 20-aj jaroj li ellernis nian lingvon kaj skribis *Esperanto kaj literaturo*. Poste li skribis en esperanto *En mallumo*, *Fratoj k.a.* kaj ĉinigis el esperanto literaturajojn, kiel *Printempo en la aŭtuno*, *La floro de l'pasinto* kaj *La morto de Danton*. En 1980

lia mezlonga romano *Aŭtuno en la printempo* estis esperantigita kaj eldonita de nia redakcio. En la sama jaro la Ĉina Esperantista Delegacio kun li kiel estro partoprenis en la 65a UK en Stokholmo.

Dum la lasta duonjarcento Bakin havis plenan zorgadon pri la esperantomovado. Li plene konvinkigis, ke "esperanto certe fariĝos komuna lingvo de la homaro". Lia aganta prezidanteco kuraĝigos, sendube, la ĉinajn esperantistojn.

[El *El Popola Ĉinio*]

Nov-Zelando: iom da argumentado

Oni diras, ke la estonteco de nia movado estas en la manoj de la fervoraj esperantistoj. Tio ne estas tute vera. Granda parto de la esperanta venko estos en la manoj de la ne-esperantistoj ... homoj, kiuj ne scias la lingvon, ne komprenas kaj ne intencas lerni ĝin.

Esperanto fondiĝis sur bazo, kiun ne posedas iu alia lingvo — bazo de frateco inter diverslingvaj homoj, la *interna ideo*, kaj estas nur pro tiu idealo, ke la movado tiom longe ekzistas kaj progresas.

Esperanto ne estas fanatika idealo kaj oni ne propagandu ĝin fanatike, sed senlace kaj persiste oni devas daŭrigi la laboron.

Sed kien ni propagandu?

Multaj grupoj kunvenas kaj diskutas la lingvon kaj la sukcesojn en diversaj lokoj, sed ili propagandas nur inter si. Ili interparolas inter la jam konvertitaj kaj estas feliĉaj, ĉar ĉiuj konsentas kaj ĝuas la saman opinion. Sed tio ne estas tre utila.

La batalkampoj estas en la ekstera mondo kontraŭ la dubemaj kaj skeptikaj. Se vi konvinkas ilin, vi gajnos venkon.

Se vi malgajnas, tio ne estas katastrofo. Via konkeranto almenaŭ scias multon pli pri esperanto kaj, se li estas bona debatanto, li tute eble **subtenos** esperanton uzante viajn argumentojn dum estontaj debatoj.

Homoj, kiuj povas fari la plej multon por la movado, ne necesas estas esperantistoj. Ili laboras en multaj okupoj. Ili estas la ordinaraj homoj en la stratoj, ili estas viaj amikoj (kaj malamikoj), ili estas instruistoj (kiuj eble antaŭe kontraŭstaris), ili estas oficistoj, parlamentanoj, laboristoj kaj, grave, ili estas la edzinoj, kiuj ofte estas la konsilantinoj de la edzoj. [kaj edzoj, kiuj ofte estas la konsilantoj de la edzinoj. Aldono de LE]

Efektive niaj plej bonaj advokatoj povas esti tiuj, kiuj ne antaŭe pensis pri la ideo, ne havas tempon por lerni, sed forte subtenas la idealojn.

Sed ne forgesu la infanojn mem. Estis pro la sugesto de infanoj en modela lernejo, ke la Esperanto-Klubo de Wellington gajnis kiel prezidanton la lernejestron — kaj bona prezidanto li estis.

Do, *gesamideanoj*, senĉese laboru por la movado ne nur inter vi mem, sed ankaŭ inter viaj gekonatoj. Ne timu la altrangulojn, ili estas homaj. Sed, ne tro puŝu. Parolu logike al tiuj, kiuj havas intereson (kaj ankaŭ al tiuj,

TEMO SPEGULO

kiuj ne!).

Eble vi neniam vidos la rezulton, sed sen propagando la movado pereos.

Nelson Hill

[El Nov-Zelanda Esperantisto]

Kelkaj informoj pri la bopatro de LLZ

Kiuj estis la homoj ĉirkaŭ Zamenhof? Pri unu el ili temas la suba artikolo.

Aleksandr Lejboviĉ Zilbernik naskiĝis en 1831 en Vjekŝaiai, distrikto Telŝiai, Rusujo, mortis la 25an de marto 1906 en Varsovio, Rusujo. Lia patro, Lejb Ŝah, estis libera rabeno en la hebrea komunumo. La familian nomon Zilbernik ricevis pro jena okazintaĵo: por eviti militservon liaj gepatroj turnis sin al seninfanaj gepatroj Silberfenig kun peto, ke ili adoptu la infanon (laŭ la rusaj leĝoj la sola filo en la familio estis libera de militservo). La rusa oficisto enskribis la infanon Ŝah erare: anstataŭ Silberfenig, Silbernik. La infano lernis en Jeŝivot (supera rabena lernejo) kaj per meminstruado li lernis la rusan kaj germanan lingvojn. Li edziĝis kun la filino Hadasa de la riĉa kaj honesta familio Bjeloŝ en Bjelostok, Rusujo, poste li translokiĝis en urbon Kovno, Rusujo, kaj kune kun J. Ŝĉeranskij fondis fabrikon de ŝapo, kiun ili ankaŭ gvidis dum 47 jaroj en plena harmonio.

Zilbernik havis kvar filojn kaj kvin filinojn. La plej juna filino Klara edziniĝis la 9an de aŭgusto

1887 kun L. Zamenhof. Zamenhof finis la kreadon de esperanto en 1885 kaj dum du jaroj vane serĉis eldoniston. Neniu volis aŭdi pri esperanto, ĉar ekzistis jam lingvo volapük, neniu volis riski eĉ malgrandan sumeton da mono por eldoni la unuajn malgrandajn broŝuretojn de esperanto en la rusa, pola, franca, germana, angla lingvoj. Zilbernik donis 10 000 rublojn, kiujn Zamenhof elspezis por la presado de esperantaj lernolibroj kaj ilia senpaga dissendado al redakcioj, lernejoj, profesoroj, kuracistoj, diversaj societoj, por multaj anoncoj en diversaj gazetoj ktp.

La cenzuristo Marko Fabianoviĉ Zamenhof, patro de L. Zamenhof, en 1888 permesis aperon de artikolo de J. Frenkel, kiu en n-ro 199-200 de la jaro 1888 en hebrea gazeto *Hacefira* (Matenruĝo) aperigis artikolon pri vinberujo kaj vinberoj, en numero 200 (25 septembro) daŭrigon — pri la vino. En la artikolo li priskribis diversajn vinojn kun enhavo de 8%, de 17% de alkoholo, ktp. Li pritraktis la efikon de la vino sur la homa korpo. La alkoholo en malgrandaj kvantoj havas sani-

Resumoj en e-o interesa iniciato

gan efikon, en grandaj kvantoj malsanigan.

La kontrolanto Nikander Vasiljeviĉ Zusmen en S. Peterburgo, Rusujo, estis drinkemulo, malbonintenca. Li supozis aludon. Evidente li sciis, kian kutimon kaj kian guston havas la caro. Tiu artikolo vekis ĉe Zusmen flaman koleron. Li akuzis la ĉiam lojalan cenzuriston M. Zamenhof, ke J. Frenkel per fino de la artikolo ofendis la caron. Kion ni hodiaŭ pensu, se tiu ordinara higiena informo estis ofendo de caro? Strangaj motivoj kaŝiĝas malantaŭ tiu ĉi absurdaĵo. Al M. Zamenhof minacis granda puno. Por eviti la punon L. Zamenhof donis al sia patro restintajn 5 000 rublojn kaj mem restis sen mono. M. Zamenhof veturis S. Petersburgon. La mono estis donita al la kontrolanto Nikander Vasiljeviĉ Zusmen, parte eble al kelkaj pli altaj oficistoj. Zamenhof savis sian patron, sed mem ruiniĝis por ĉiam. La enspezoj de L. Zamenhof estis tiel malgrandaj, ke ili kovradis nur parton de liaj plej necesaj kaj plej modestaj elspezoj.

A. Zilbernik subtenadis sian bofilon L. Zamenhof dum 15 jaroj. Li kredis al la ideo de sia bofilo. Tuj post la apero de esperanto, li ellernis ĝin perfekte, malgraŭ sia neĵuna aĝo, fariĝis fervora esperantisto kaj korespondadis kun alilandaj samideanoj.

A. Zilbernik estis la unua mecenato de esperanto. Al Zilbernik la esperantistoj multon ŝuldas: ke esperanto aperis en la mondon, ke ĝi povis trapasi la plej malfacilajn jarojn de sia ekzisto. Sen A. Zilbernik esperanto hodiaŭ ne ekzistus en la mondo.

Adolf Holzhaus

[El *La Brita Esperantisto*]

La fakrevuo *Gyógyszerészet* (Farmacio), kies teknika redaktoro mi estas, en la jaro 1978 komencis komuniki la resumon de la artikoloj ankaŭ esperantlingve krom la tradiciaj rusa, angla kaj germanlingva tradukoj. Tiu ĉi iniciato vekis grandan interesigon. La alvenintaj leteroj montras, ke la homoj tre sopiras iun neŭtralan internacian lingvon, kiu ne apartenas al iu ajn nacio, sed ĉiu povas facile ellerni kaj per ĝi komuniki siajn pensojn kaj ekkoni la pensojn de aliuloj el la tuta mondo.

Enkonduke mi citas kelkajn pensojn el la prelego de akademiano Mór Korach, kiu okazis en Hungara Scienca Akademio la 28an de majo 1963.

”Estas konate, ke fakverkistoj havas grandan zorgon pro la kresko de problemoj pri la dokumentado de sciencaj kaj teknikaj konoj. Cibernetikistoj rompas la kapon por solvi la aŭtomatan tradukadon, miloj da cerboj pensadas, kiamaniere oni povus harmoniigi la fakesprimojn uzatajn en la diversaj lingvoj alisence ... Tamen ni jam havas la ŝlosilon al tiu problemoj; ĝi estas la lingvo esperanto, kiu de sia naskiĝo realigis la pretenojn de la unusenceco, klareco, precizeco. Se fine fakuloj de sciencoj kaj tekniko interkonsentus — kiel ili jam faris en la kazo de mezursistemoj kaj signalsistemoj — uzi esperanton kiel lingvon de scienco kaj tekniko, tuj ĉesus la kaoso, kiu nuntempe regas en plurcent sciencaj-teknikaj lingvoj...

Estas kredeble, ke aroj da tradukistoj baraktas kun farado de nepre malbonaj tradukaĵoj, kaj ŝvite provas kunkuri la inundon de dokumentaĵoj, kvankam estus sufiĉaj unu bone organizita centro tradukanta en esperanton kaj instruado de esperanto en ĉiuj mezaj kaj altgradaj lernejoj de la mondo. Prilaboro de ĝenerala, universala, unusenca esperantlingva fakterminaro por ĉiu branĉo de scienco kaj tekniko estus nekredebla ŝparo de

spiritaj energioj.

Tiujn demandojn esperantistoj antaŭ jardekoj jam lanĉis kaj respondis, tamen oni povas sperti grandan seninteresiĝon, konservativecon eĉ en la revoluciigaj sferoj de scienco kaj teknikoj.”

Nun ni rigardu la situacion de la farmaciistoj. Ili laboras parte en apotekoj, parte en esplorinstitutoj kaj sanitaraj institutoj. Por esploristoj estas necese koni la rezultojn, kiuj naskiĝis en la faktereno. Tial fakrevuoj alvenas el la tuta mondo. Sed fakuloj komprenas nur malgrandan parton de la artikoloj, tial oni tradukas ilin preskaŭ sensisteme, kio kaŭzas grandan elspezon, sed malgrandan profiton.

Nia redakcio klopodas helpi la legantojn, konigante artikolojn el ĉirkaŭ 20 interŝanĝe ricevita fakrevuoj. Sed tiu konigo ne povas esti kompleta, ni ja ne havas fakulojn, kiuj konas, ekzemple, la portugalan, finnan, svedan, danan, nederlandan, francan, italan, ĉeĥan, kroatan, polan lingvojn.

Kaj hungaraj fakuloj — kiamaniere ili povas publikigi? Iliaj valoraj konoj preskaŭ ne povas trapaŝi la landlimojn, kvankam per esperanto ili povus fariĝi tutmonda trezoro. La aŭtoroj foje ricevas petojn pri kopioj de artikoloj. Ili sendas la artikolojn, sed ili ne estas certaj, ke la petinto, pro la tradukaj malfacilaĵoj, povas uzi ilin.

Sciencajn kongresojn ofte vizitas hungaraj farmaciistoj, sed pro la lingva problemoj ili nur malmulte komprenas kaj profitas la prelegojn.

Tiuj problemoj, konataj tutmonde, jam ne kuraceblas per tradicia ”recepto”.

De nia revuo nur kelkcent ekzempleroj iras eksterlanden. Pro la esperantlingvaj resumoj eble grandiĝos la eksterlanda disvastigo, ja esperantistaj farmaciistoj troviĝas en multaj landoj.

Miklós Láng

[El *Budapeŝta Informilo*]

Ett engelskt program om esperanto

Ibland kan även radioprogram på andra språk än esperanto komma med lite överraskningar. En som lyssnar på radio är Kaj Stridell, som den 16 augusti tog in det engelska programmet från Utlandsradion och upptäckte att det handlade om esperanto. Här nedan kommer hans rapport med kommentarer om saken. Den är skriven för VEKA gazeto, Västeråsklubbens medlemsblad.

” 'A gentleman in London, Charles A. Fields' och Michael J. Robinson i Australien, som använt esperantotryckt brevpapper och kuvert, fick med frågan 'When are you going to give us a programme in esperanto?' utlandsredaktionen på Sveriges Radio att göra ett inslag, som den 16 augusti sändes åtta gånger i sändningar åt olika håll i världen. Det var den engelskspråkiga sändningen som fick släppa till tiden, och programmet var förstås helt på engelska. Men det handlade om esperantosituatio-

nen i Sverige och den som berättade var Ulla Luin. Den ene av programledarna, 'Stanley', råkade dessutom vara en av Sveriges esperantostuderande! [Stanley Bloom, medlem av Esperantoförbundet genom Tyresöföreningen] Inte nog med att hela situationen var litet ovan — samtalet gav inte de vanliga fakta man vant sig få höra och se i intervjusammanhang.

Vi fick veta att Ulla lärde sig esperanto för att pappa och mamma använde det som hemligt språk för att diskutera hennes födelsedagspresenter, men att hon under barndomen inte lärdes någon esperanto hemma. I sin egen familj har hon emellertid haft esperanto som första språk sedan hon träffade Franko, och av vana fortsätter man så även nu, och tvååringen lär sig både svenska och esperanto.

Något förvånad blev jag av uppgiften att det bara finns 2 000 som kan esperanto i Sverige (=

antalet organiserade i SEF). Nog brukar vi väl skryta med några fler utåt? Ullas siffra kommer så otäckt nära sanningen, tycker jag. På frågan om esperanto någonsin varit stort i Sverige ville Ulla vända på frågan och säga, att med tanke på att språket inte är äldre än 90 år, så är det förunderligt, att det hunnit få denna spridning! Det är inte bara så att dessa svenska esperantister kan ett språk — med hjälp av det har de dessutom egna kontakter med människor i en stor mängd länder över hela världen.

Sverige borde vara ett bra land för esperanto, eftersom vårt språk är så litet utbrett. SEF är en av de starkare esperantoorganisationerna i världen. Kongressen i Stockholm förra året gav mycket välbehövlig publicitet, liksom EsperantoCentro i Stockholm. Det finns ett femtiotal klubbar landet runt som sprider information i form av utställningar, utdelning av broschyrer och föredrag i skolor. Vi borde ha mera intensiv propaganda! Man kan studera esperanto i svenska skolor inom ramen för fritt valt arbete. Det är problem att få tag på lärare.

I korthet är detta vad Ulla fick svara innan hon avslutningsvis fick hälsa till de lyssnare (man förutsatte att det fanns fler än de två) som förstår esperanto: 'Mi volas kore saluti esperantistojn, kiuj skribis al ĉi tiu programo. Dankon pro la leteroj!'

Det är svårt att under några minuter i en radiostudio få fram precis de viktigaste informationerna, det kan jag skriva under på. Detta var dock ett mycket nyttigt program, med tanke på den målgrupp som det vände sig till.

Det ger oss dessutom en nyttig påminnelse om hur viktigt det är att vi försöker ge oss tid att lyssna på och skriva till de stationer som redan sänder på esperanto, för lyssnarrapporterna är deras enda föda! De måste ständigt få veta att deras program avlyssnas, annars dras det in till förmån för lukrativare språkområden — det var så de svenska esperantosändningarna försvann en gång i tiden. Kunde vi bara få folk över hela världen att enträget skriva till Sveriges Radio, funnes en chans att de tar upp sändningarna igen!"

Kaj Stridell

NÄSTA BOK i bokklubben NovaLibro

Mondo de travivaĵoj
av Tibor Sekelj
Medlemspris 62,— kr

Extra medlemserbjudande till dig som blir medlem nu och som behåller *Mondo de travivaĵoj*:

Tra lando de indianoj
(också av Tibor Sekelj) för halva priset: 20 kr (ordinarie pris 40 kr)

Som medlem tar du emot 3 — 5 böcker per år, och antingen betalar du dem inom 10 dagar, eller också skickar du tillbaka dem i samma påse inom 10 dagar. När du inte vill vara med längre, skriver du ett brev eller kort om det.

Enkelt att bli medlem! Skriv ett brev eller ett kort att du vill bli medlem, underteckna det och skriv din adress och telefon. Sänd det till

Esperantoförlaget, Bokklubben Nova Libro
Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm

Ne nur leteroj de plum-amikoj (5)

DRAMOJ EN ESPERANTO

Esperanto estas lingvo taŭga por dramaturgio: ĝia fonetiko igas ĝin facile aŭdebla, sen multa risko pri orela miskompreno; ĝia gramatika strukturo estas tia, ke oni aŭdas ĝin sen multa risko pri intelekta miskompreno; por geaktoroj estas facile paroli ĝin klare; roloj estas relative facile parkerigeblaj. Eĉ foje geaktoroj, kiuj ne vere scipovas esperanton, povas uzi ĝin profesie. Mi mem iam vidis tute kontentigan prezentadon de esperanta komedieto fare de bonaj profesiaj geaktoroj, kiuj nur studis la lingvon sufiĉe por kompreni, parkerigi kaj interpreti siajn aktualajn rolojn.

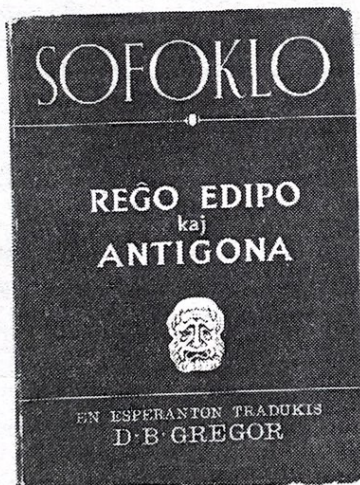
Esperanton oni sukcese uzis en pluraj filmoj; ne nur en kelkaj filmoj tute esperantaj, por esperantistoj, sed foje en nacilingvaj filmoj, kiam reĝisoro bezonis ian "fremdan lingvon", kiu ofendu nenies naciajn sentojn. Unu el la plej gravaj tiaj uzoj estis en la granda kontraŭnazia filmo de Chaplin, *The great dictator* ("La granda diktatoro").

Kutime en Universalaj Kongresoj kaj aliaj grandskalaj esperantaj eventoj oni prezentas dramojn. Mi vidis mem multajn bonegajn kaj plensukcesajn dramajn prezentadojn en esperanto. Sed preskaŭ ĉiam temis pri tradukoj: kutime tradukoj de famaj literaturaj verkoj, ekzemple de Shakespeare, Sartre, Cocteau, Ibsen, Machiavelli kaj aliaj. Ne temas pri originalaj esperantaj dramoj.

Originalajn unuaktaĵojn aŭ skeĉojn oni sufiĉe ofte prezentas en Universalaj Kongresoj, en kongresoj aŭ konferencoj naciaj aŭ regionaj. Radiostacioj, ekzemple Romo aŭ Varsovio, foje elsendas originalajn unuaktaĵojn en esperanto. Tamen la dramaturgio esperanta ja ne ankoraŭ donis rikoltojn kompareblajn kun la nacilingvaj dramaroj aŭ kun la variaj kaj maturaj poemoj aŭ novelaro esperanta.

Ekzistas multaj komedietoj kaj

skeĉoj, kies celo ne estas artiliteratura. Simplaj paroleblaj skeĉoj, sen artaj pretendoj kaj lingve iom elementaj, estas tre utilaj por instruistoj kaj kursgvidantoj. Ili helpas timhezitemajn lernantojn almenaŭ malfermi la buŝojn kaj ion diri; instruas utilajn frazojn kaj normojn de konversacia lingvaĵo; varias lecionajn rutinojn kaj do donas stimolon, plezuron, amuzon, helpojn al memoro. Prezenti skeĉon ĉe loka aŭ grupa kunveno estas taŭga celeto por kursanaro. Estas laŭdinde verki skeĉojn pedago-

gie utilajn, konsiderante bezonojn de komencantoj; des pli laŭdinde se la skeĉoj vere amuzas aŭdantaron (en kiu ofte troviĝas aliaj komencantoj). Tamen ne tiel oni kreas gravajn literaturajojn.

Kelkaj verkistoj serioze provis krei arte signifajn dramojn en esperanto. La unua provo de vera esperanta tragedio estis *Gustav Vasa* de Reinhold Schmidt en 1910. Tiu verko tiel plene malaperis sub la ondoj, ke mi neniam vidis ĝin, kaj vidis ĝian nomon nur en konsultlibroj. Aliaj fruaj dramverkistoj, kiuj meritas laŭdojn almenaŭ pro pioniraj provoj estas V. N. Devjatnin, Marie Hankel, Miguel Cases-Martin, Vicente Inglaterra, "Roksano", Nadina Kolow-

rat, R. Unterman, A. Paolet kaj Frederic Pujalà-i-Vallès. Iliajn verkojn oni nuntempe povas legi nur en grandaj esperantaj bibliotekoj.

La sola frua esperanta originala dramo, kiun oni ankoraŭ legas, kaj kiu estas siaspeca artverko polurita kaj ekvilibra, estas *Ginevra* de Edmond Privat. Tiun triaktan versan dramon oni dufoje prezentis ĉe Universalaj Kongresoj (1913 kaj 1925; en 1925 Julio Baghy reĝisoris la prezentadon) kaj ĝi represiĝis en *Junaĝa verkaro* de Privat en 1960.

La elstaran talenton de Privat oni devus eĉ pli alte estimi, sciigante, ke li verkis *Ginevra* kiam li estis nur junulo (maksimume 23-jara, kaj Baghy asertis, ke li verkis estante nur 18- aŭ 19-jara!). *Ginevra* estas perlo: ĝi havas la stilan purecon, la kristalan klarecon kaj simplan sed plene elpensitan trafecon, kiujn oni atendus de Privat. La versoj estas melodias, tamen iom variaj laŭ la diversaj parolantoj, kaj bone elparoleblaj. Se la intrigo ŝajnas iom minimuma, ĝi estas bone konstruita, kaj miksaĵo de emociplenaj dialogoj iom senmovaj, kaj streĉa faroplena klimakso, efikas ne malbone. Troviĝas fortaj sentoj, kelkaj noblaj pensoj, iom da inteligenta psikologio, eble precipe ĉe la malheroo Modredo. Fina opinio pri tiu vere bela pionira dramo tamen apenaŭ povus esti, ke *Ginevra* estas granda dramo; nur ke ĝi estis frua esperanta dramo, kiun oni povas estimi kiel literaturan verkon dignan, klasikan kaj vojomontran.

Ĝis nun la plej grava dramaturgo esperanta estas nepre Julio Baghy. La plej ambicia dramo en esperanto, almenaŭ kiu estas ankaŭ vere sukcesa artverko, estas lia *Songe sub pomarbo*, kiun li mem priskribas kiel "triakta lirika komedio en ses fantaziaj bildoj". Ĝi aperis en 1958.

Ĝi estis nova dokumento en la historio de sinoferoj kaj de esperadoj en senesperigaj cirkonstancoj, kiuj grandparte konsistigas la historion de esperanto ekde la unuaj verkoj de Zamenhof. Baghy longe antaŭpripensis sian dramon ĉefverkon. Li verkis ĝin dum la nigraj tagoj de la tragika hungara konflikto de 1956, kiam li en Varsovio sidadis treme apud radiaparato, spirite

krucumita kiel hungaro kaj kiel humana homo, vundita per ĉiu malrespekto kontraŭ la vivo kaj kontraŭ la vero. La verko tamen ne respegulas la preskaŭ frenezigan psikan torturon de tiuj semajnoj. Ĝi estas ekvilibra, foje eĉ humura, artisme tre polurita, teknike varia kaj brila, kaj ĉe la fino serena.

Songe sub pomarbo estas verko ege individua, tute unika. Ĝi similas al la romano *Hura!* per la miksado de ĝenroj kaj ŝanĝiĝoj de tonoj, kiuj povas ŝajni malharmonio kaj malbongusto, sed kiuj povas ankaŭ strange sugesti la malkongruaĵojn kaj konstante ŝanĝiĝantajn temojn de la vivo mem.

Songe sub pomarbo, epizodo de juna amo, idilia, iom miksanta la ĉarmon de pastoralo kun psikologio, kiu, se ĝi ne estas plene realisma, percepteme kaj perceptige simbolas multaj realaĵojn, enkadrigas sonĝon, kiu havas la logikan nelogikecon kaj vivkomprenigan nekompreniblecon, kiujn ofte havas niaj pli interesaj sonĝoj. Baghy certe pensis pli poezie kaj eĉ sceneje ol psikoanalize, sed liaj fantazioj ĉiam enhavas ian intelekta akcepteblan signifon. Li iom preparas la spektanton por la diversaj tonoj kaj simboloj de la sonĝo, kiam li montras kiel la junulino (Eva) estas simpla junulino, nepino de arbaristo, naiva kaj revema, sed inteligenta kaj amema, dum la junulo (Adamo) estas studento, kies kapo estas plena ne nur de amo, sed de helenismaj kaj aliaj kulturaj tradicioj.

La sonĝo mem enhavas: nimon kaj faŭnon el la helena kulturo, kaj gnomojn, elfojn kaj parolantajn bestojn de nordeŭropaj kamparaj tradicioj; originalan miton, kiu ŝuldas ion al la geneza mito pri la edena pomo, sed fandiĝas kun filozofia pli moderna simbolismo pri tempo, vivo, vivociklo kaj morto; la deziro, kiun ĉiuj el ni kredeble iam sentis, ke la tempo haltu por ni nun en feliĉa situacio, pelas la geamantojn al sorĉo, kiu iasence ekstertempigas kaj senmortigas ilin ĝis ili mem decidis malsorĉi sin mortige; bildon el la mondo sciencfikcia, pri teknokratoj, kiuj havas grandajn sciencajn kapablojn, sed nek varmajn homajn emociojn nek respondecosenton pri la mondo; kaj bildon

kvazaŭ el mezepoka lignogravuraĵo pri mortofiguro, kiu dan-cante proklamas sian universalan potencon. Meze troviĝas pli home-ordinara komika sceno, kies funkcio en la mito estas montri, kiel la ekstertempigitaj geamantoj ne plu povas kontribui al la normala vivo, sed kiu ankaŭ amuze bildigas, kiel junaj geamantoj povas finfine iĝi tedaj, malbonhumoraj maljunaj geedzoj, kaj kiel krude materialisma sinjoro povas tre alte taksi sin kiel eblan fianĉon nur pro stokoplena butikoj.

La dramo havas filozofion, fantazion, komikon, psikologion, kortuŝon, ioman streĉitecon. La versoj ĉiam fluas glate, tre varie, ofte kun virtuozaĵoj fluecoj kaj fajra vervo; diversaj ritmoj kaj stiloj taŭgas por la etosoj de diversaj scenoj. Baghy, sperta pri la viva teatro, pensis

ankaŭ pri efiko sursceneja de siaj epizodoj. La versoj estas tre deklameblaj, ankaŭ deklamindaj. *Songe sub pomarbo* vere estas eksperimento grandskala de granda artisto. Bone prezentita ĝi povus ankaŭ esti brila spektaklo. Ĝi atingis la ĝisnunan limon de la esperanta drama poezio. Ĝi pensigas pri Goethe, Maeterlinck, Madach. Tamen, eĉ dum oni rekonas, ke tiu ĉefverko de Baghy multilate havas nivelon de mondkulture valora dramo, oni povas dubi, ĉu ĝi perfekte sukcesas. Partoj estas eble eĉ iom tro longaj kaj malrapidaj; eble la rimoj mem, kiujn Baghy tiel virtuoze kaj varie manipulas, iom kontribuas al tiu foje iom trena irado; eble por la tempodaŭro de la dramo la

intrigo estas iom tro simpla; eble la profundaĵoj kaj amaraj sugestoj ĝenus aŭ tedus la naivajn spektantojn, dum la naivaj pastoralaj dialogoj ŝajnus al konscie malnaivaj teatrovizitantoj iom tro rozfreŝaj por esti interesaj. Eble la verko taŭgas pli por legado ol por la scenejo. Mi ne scias pri iu plena prezentado de ĝi. (Mi kredas, ke ĝi estas unu el malmultaj esperantaj dramoj, kiuj eble bone adaptiĝus por televido).

Songe sub pomarbo certe estas vojkoloneto en la historio de la esperanta dramarto. Neni- am antaŭe aperis io, kio kunigis tian skalon kaj tian plene ellaboritan teknikon. Eĉ se oni povus dubi pri perfekta sukceso, ĝi restas eksterordinara specimeno pri stiloj, dialogaj metodoj, ĝenraj teknikoj, lingvaj rimedoj detalaj. La historio de naciaj literaturoj foje sugestas ian leĝon: ke, kiam lingvo kaj literaturo atingis tian stadion de matureco, ke povas aperi ambicia verko, kiu preskaŭ plensukcesas, baldaŭ aperos la majstroverko, pri kies sukceso neniu povas heziti: la rimedoj kaj la kriterioj estas pretaj.

Dume, *Songe sub pomarbo*, grava verko de artisto sentoriĉa, pensoriĉa, fantazioriĉa kaj super ĉio artisme konscienca, meritas minimume, ke ĉiu serioza studanto pri la literaturo de esperanto legu ĝin atente kaj mem juĝu pri ĝi.

Eĉ sen tiu grandskala verko Baghy restus ĝis nun la plej profesieca kaj grava dramaturgo en esperanto. Liaj poemoj inkluzivas plurajn deklamindajn dialogojn, kiuj estas esence drametoj pri la homa spirito. Liaj multaj unuaktaj dramoj kaj vodeviloj restis longe dise en diversaj gazetoj. Oni represis kvin en *En maskobalo* (Budapeŝto 1977). Kredeble lia plej konata vodevilo estas *La holanda pupo*, plurfoje prezentita. Bona specimeno de unuakta dramo estas 1:7, trovebla en *Ora duopo*, 1966.

Kelkaj drametoj iom meritaj de aliaj verkistoj ankaŭ kaŝiĝas ĝis nun en gazetoj. Esperanto kredeble jam liveris sufiĉajn bonajn specimenojn por antologio de drametoj, similskala al 33 *rakontoj*; kaj mi suspektas, ke tia antologio, same lerte redaktita, konatigus plurajn valorajn, preskaŭ forgesitajn verkojn.

Inter esperantaj unuaktaĵoj, kiujn oni trovas jam en volumojn, kredeble per multo la plej valora estas *Kvazaŭ birdoj konstruas* de William Auld; tion oni trovas en lia poemaro *Unufingraj melodioj*, 1960.

Ĝi estas malgranda komedio, verkita tute per elegante poluritaj, glataj senrimaj versoj, kiuj samtempe piroteknikas per multaj freŝaj, surprizaj parolturnoj, kaj lasas impreson de ia natureca konversacio; ĝi estas io majstra rilate al la lingvaĵo. La intrigo estas minimuma sed sufiĉa kaj donas ian streĉitecon kaj peripeitian psikologion: en kadro (ne detale prezentita) de la helena civilizo vojaĝinta edzo kaŝas siajn trajtojn per barbo por tenti sian propran edzinon. Post multaj lerte elektitaj vortoj, li eligas de ŝi kontraŭvolan konfesion pri deziro, rivelas sin, denuncas ŝin. Sed la edzino ne pardonpetas. Ŝi ĝuste kaj digne ofendiĝas kaj la edzo devas trovi taktajn rimedojn por havigi al si ŝian pardonon. Estas nur tri rolantoj: edzo, edzino kaj servistino. La komedio estas perfekta siaspece, brile ŝparema, samtempe tre riĉa stile, sprite kaj psikologie. Sed ĝi estas perlo nur malgranda.

Du longaj dramoj ne sen meritoj, kvankam ne sur la nivelo de Baghy aŭ Auld, estas *Ivan VI* de Geraldo Mattos kaj *Jozefo* de J.D. Applebaum. Inter drametoj estas menciindaj: kelkaj skeĉoj de Raymond Schwartz; la serioza drameto *La reto* de Bukar, kaj la plej bonaj drametoj de Emilija Lapenna kaj Marjorie Boulton. Pligrandiĝas, kaj kvalite pliboniĝas, la stoko de skeĉoj kaj dramoj, kies celoj estas ĉefe pedagogiaj, ekzemple de Boulton, de Zora Heide, Bertram Potts, R. Mackay. Sed pedagogia celo preskaŭ neeviteble malebligas altan artan nivelon.

Do, kvankam la studanto trovos kelkajn esperantajn originalajn dramojn legindajn, inter ili kredeble unu vere imponan longan dramon kaj unu brile poluritan drameton, li ne trovos multon. La esperantistoj ĉiam deziris bonajn dramojn. Jam en 1903 Zamehof mem en letero esprimis deziron, ke estiĝu esperantista teatra grupo. La lingva materialo jam estis preta por majstroverko, sed la majstro ankoraŭ ne montris sin.

(daŭrigota)

Raporto pri vizito al Leningrado

Por turisma vojaĝo al Leningrado en junio mi jam en marto kontaktis la tiean delegiton, s-ro Podkaminer, kiu afable respondis donante telefonnumerojn por kontakto post alveno. Mi kaptis la eblecon jam la unuan tagon telefonante al s-ino Barbara Cvetkova, kiu spitante la fortan pluvon venis al mia hotelo por privata vizito al muzeo, kie la leningradaj monumentoj estas prezentataj en miniatura formato.

Kvankam mia oficiala turisma programo estis sufiĉe temporaba, mi tamen trovis tempon por viziti la klubkunvenon de la leningradaj esperantistoj. Pro tio ke temis pri ekstra kunveno oni sukcesis kunvoki nur 25 samideanojn. Ili ŝajne tre scivolis pri mia vizito kaj mi provis rakonti ĉion pri mia esperantista vivo, la jubileo de SEF kaj la Malmöklubo, eldonado de libroj ktp.

Ĉar mi estas kolektanto ne nur de esperantaj objektoj, sed ankaŭ aliaj aĵoj, ekzemple ludkartoj, mia rakonto pri tio rezultis en invito al la plej ampleksa kolektaĵo de tiaj objektoj en Leningrado. Kun kvin el la novtrovitaj amikoj mi vojaĝis tien kaj estis kore bonvenita de gesinjoroj Perelman, kiuj bedaŭrinde ne parolis esperanton (ankoraŭ), sed dank' al ioma

reciproka scio de la germana ni povis interkompreniĝi. Kaj mi ege ĝuis havante eblecon vidi tiom da interesaj kartoj kaj ceteraj objektoj apartenantaj al kartludado.

Alian vesperon mi estis invitita al Irina Gedova, 16-jara knabino, kiu flue parolas esperanton. Ŝia patrino regalis per teo kaj buterpanetoj kaj Irina montris al mi siajn kolektojn de poŝtmarkoj, esperantaĵoj kaj kartoteko kun manskribitaj receptoj pri manĝaĵoj, tre bele aranĝita. Poste ni ĉiuj iris al Saŝa Ivanov por rigardi fotojn kaj belan kolekton de medaloj diverslandaj, i.a. de svedaj reĝoj Karl IX, Gustav II Adolf, reĝino Kristina kaj pri la reĝo Björn (kiu laŭdire estis tiu, kiu bonvensalutis Ansgar ĉe lia alveno al Birka en 829!). Do ankaŭ tiu vizito fariĝis bela evento inter la vere ĉarmaj, plejparte inaj, esperantistoj de Leningrado.

La matenon, kiam mi pretis foriri, venis kvin ĉarmulinoj kaj du 'uloj' por min adiaŭi, kaj estu certaj, ke tio signifis bonan propagandon por esperanto, kiam mi por la ceteraj 62 kunvojaĝantoj povis rakonti pri miaj interesaj travivaĵoj inter tiuj afablegaj samideanoj.

Sune Ahlm

Barbara, Nellie, Sune, Saŝa, Irina: jen memorbildo pri la vizito de Sune Ahlm al Leningrado.

TABULO

Tre aprezos viajn leterojn la jena korespondpetanto. Li estas mezaĝa, paralizita je 75% kaj uzas rulsegon.

Nomo. Ólafur Steinsen.
Strato. Rauðarárstig 7.
Urbo. 105 Reykjavík.
Lando. ÍSLAND.

Ĉu vi ne havis eblecon viziti la ĉiĵaran UK en Brazilo? Havigu al vi korespondanton en tiu lando, ekzemple Mário Baumes, Pk 7139, 80.000 Curitiba-PR, Brazilo. Mário estas 18-jara studento kaj deziras korespondi kun sam- aĝaj fraŭlinoj el la tuta Nordo.

Ĉu historio kaj arto interesas vin? Tiam vi nepre respondu al la jena koresponda anonceto de Lidija Ambrojeviĉ, ulica Jantra n. 13, BG-1504 Sofia, Bulgario. Lidija laboras nome en la Nacia Artgalerio!

16-jara kaj kolektantino de bildkartoj kaj poŝtmarkoj estas Jolanta Matviej, Str. Rózana 3, PL-08-400 Garvolino, Pollando.

Busŝoforo 28-jara deziras korespondi kun svedoj. La adreso: Béla Kovacs, Deak F. u. 68, H-8741 Zalaapati, Hungario.

Turismo, foto kaj muziko estas la interesoj de Francisko Párdi, Tulipánfau. 10, H-1161 Budapest, Hungario. Skribu al li pri tiuj temoj.

Anita Nowakowska bezonas ricevi multajn adresojn. Legu kial! Antaŭ du jaroj ŝi aranĝis en sia lernejo esperantorondon, en kiu ŝi instruas al siaj kunlernejanoj esperanton. La lernejo estas ankaŭ muziklernejo, do ŝi ankaŭ organizis kantenemblon, kiu kantas esperantajn kantojn. Sekve de tiuj kursoj nun oni instruas esperanton en preskaŭ ĉiuj lernejoj de la urbo kaj Anita elektigis prezidanto de la regiona (vojevodia) junulara esperantomovado. En ĉiuj sennombraj kursoj oni deziras korespondadresojn - ankaŭ el Svedio. Sed ankaŭ Anita mem deziras korespondantojn. Ŝi estas 17-jara, vizitas liceon kaj muzikan mezlernejon kaj ŝatus korespondi pri esperanto, kompreneble muziko kaj ankaŭ pri humanismaj sciencoj. La adreso estas: Anita Nowakowska, ul. Szymanowskiego 2/12, PL-75-546 Koszalin, Pollando.

En Leningrado atendas viajn leterojn du esperantistinoj. Unu estas dentistino, kiu prefere korespondus kun samprofesiuloj. La adreso estas Nelli Kublanova, str. Moŝovaja 39-23, Leningrad 191028, Soveta Unio.

La alia estas 16-jara knabino, kiu kolektas poŝtmarkojn kaj esperantaĵojn. Ŝi estas Irina Gedova, pr. M. Toreza 13-4, Leningrad 194021, Sovetunio.

El Aŭstralio skribis al ni 11-jaraĝa Jodee Tapper. Ŝia klaso kaj ŝi mem komencis ĵus lerni esperanton kaj ŝi deziras ricevi samĝan korespondanton en Svedio. La adreso estas Jodee Tapper, 2 Keats Street, Mandurah 6210, Western Australia. Mandurah situas 79 km for de Perth kaj estas populara turisma loko ĉe la maro.

Daŭre venadas korespondpetoj el Irano. Nova esperantistino estas la 19-jara Goli Soleimani, P.O. Box nr 7, Kelachaj, Gilan, Irano. Helpu al ŝi lerni pli da esperanto.

Astrid Weller, An der Schnelle 22, DDR-2130 Prenzlau, GDR, estas 15-jara knabino. Eksciu mem, kio estas ŝiaj preferoj!

Johan Matland, norvego konata ankaŭ al multaj svedoj, forpasis antaŭ nelonge. Kio ne estas konata al la svedoj, estas, ke Johan Matland faris multajn tre bonajn tradukojn el la norvega literaturo. Por honori lian memoron lia edzino kaj Norvega Esperantista Ligo decidis aranĝi tradukan konkurson sub la nomo *Premio Johan Matland*.

La tasko estas traduki la suban poemon de André Bjerke. La tradukon oni sendu en kvar ekzempleroj al Norvega Esperantista Ligo, Boks 942 Sentrum, Oslo 1 antaŭ la lasta de decembro 1981. La nomo de la tradukinto ne aperu sur la traduko, kie oni indiku nur pseŭdonimon. En fermita koverto, kun indikita pseŭdonimo, troviĝu la nomo kaj adreso de la tradukinto. La premio estas 1000 norvegaj kronoj.

Berceuse

Sov, sov, lille mann.

Livet er en drøm.

Over mørke morildvann seiler du mot nattens land.

Alle er alene.

Bølger nynner mot din båt:

Livet er en drøm.

Dyp er sjøen, salt og våt som av mange øjnes gråt.

Alle er alene.

Natten er så lang, så lang.

Livet er en drøm.

Synk i søvnens myke fang, drøm at det blir dag en gang.

Alle er alene.

Bare synke, synke ned!

Livet er en drøm.

Der i søvnens sjø et sted vil vår uro finne fred.

Alle er alene.

Ensomt suser vår planet.

Livet er en drøm.

Intet vet vi. Det vi vet er at alt er ensomhet.

Alle er alene.

Lev, lev, lille gutt.

Livet er en drøm.

Før du aner, er det slutt.

snart er alle broer brutt.

Alle er alene.

Drøm, drøm, lille vår.

Livet er en drøm.

Hvor vi kom fra, hvor vi går, er det ingen som forstår.

Alle er alene.

Gro, gro, lille frø.

Livet er en drøm.

Mørket mumler om vår ø:

Kanskje skal vi aldri dø?

Alle er alene.

Aŭskultu la radion!

Kun la aŭtuno la aŭskultado de la radioprogramoj de stacioj, kiuj dissendas en esperanto, plioftiĝas. La 27an de septembro ni krom tio reiras al la ordinara suna horsistemo. La horoj indikitaj ĉikune temas do pri la nesomeraj horoj.

Multaj radiostacioj dissendas en esperanto, sed ne ĉiuj estas aŭdeblaj en Svedio. Por faciligi al vi la aŭskultadon Jan-Olof Svensson regule preparas listojn pri stacioj aŭdeblaj en Svedio kaj pri iliaj sendotempoj. La listo, kiu aperas ĉitie estas komprenata jene:

Unue venas la nomo de la stacio; sekvas la horoj de la dissendo; trie venas la ondlongoj/frekvencoj de la stacio. Bonan aŭskultadon!

Ĉiutage

Varsovio: 06.00 — 06.30

200/1503 75,85/3955

50,04/5995 48,90/6135

41,27/7270

Varsovio: 16.30 — 17.00

42,11/7125 31,50/9525

Pekino: 21.00 — 21.25

32,03/9365 30,11/9965

26,21/11445

Varsovio: 22.30 — 22.55

200/1503 75,85/3955

50,04/5995 49,22/6095

41,18/7285

Lunde

Berno: 19.00 — 19.10

75,28/3985 48,66/6165

31,46/9335

Berno: 21.30 — 21.40

samaj ondlongoj/frekvencoj

Marde

Zagrebo: 23.45 — 24.00

262/1143

Ĵaŭde

Vatikano: 07.10 — 07.25

48,31/6210 41,38/7250

31,17/9625 25,61/11715

Berno: 19.00 — 19.10

same kiel lunde

Berno: 21.30 — 21.40

same kiel lunde

Sabate

Vieno: 17.45 — 17.55

48,74/6155; ripeto dimanĉe

Berno: 19.00 — 19.10

same kiel lunde

Radio Roma: 21.00 — 21.20

41,24/7275 30,90/9710

25,42/11800

Berno: 21.30 — 21.40

same kiel lunde

Dimanĉe

Vieno: 06.45 — 06.55

same kiel sabate

Vatikano: 21.05 — 21.15

196/1530 48,47/6190

48,31/6210 41,38/7250

31,17/9625 25,64/11700

19,84/15120

Sed ne sufiĉas, ke vi aŭskultas la esperantajn dissendojn; skribu al la stacioj kaj informu ilin, ke vi faras tion! Skribu kion vi aŭdis — aŭ ne aŭdis —, komentariu, salutu. De la kvanto de viaj leteroj dependas, kiom longe kaj kiom ofte oni dissendos de ĉiu unuopa stacio. Jen la adresoj al la supre menciitaj stacioj:

Svisa Radio Internacia

Esperanto-fako

CH-3000 BERN 15, Svislando

Radio Pekino

Esperanto-sekcio

BEIJING, Ĉina PR

Radio Roma

Esperanto-fako

Pk. 320

I-00100 ROMA Centro corr.

Italio

Radio Polonia
Esperanto-redakcio
Pl. 46
PL-00-950 WARSZAWA 1
Pollando

Radiovaticana
Esperanto-redakcio
Piazza Pia 3
I-00193 ROMA, Italio

ORF
Esperanto-redakcio
A-1136 WIEN, Aŭstrio

Radio Zagreb
Esperanto-fako
YU-41000 ZAGREB, Jugoslavio

Uppsala naŭdekjara

La 75 jaroj de SEF estas nenio kontraŭ la 90 jaroj de la Esperantosocieto de Uppsala!

Jes, tian jubileon povas ĉijare festi la klubo, kiu jam en la plej frua historio de esperanto ludis gravegan rolon. Dum la jaroj 1895 — 1899 la klubo eldonis la gazeton *Lingvo Internacia*, kiu estis la tiama internacia organo de la nova esperantismo. La gazeto de Zamenhof (*La Esperantisto*) devis, pro cenzurmalpermeso, ĉesi aperi. *Lingvo Internacia* certigis la daŭrigon de la laboro de Zamenhof kaj de esperanto mem.

Siajn 90 jarojn la klubo intencas festi per **vintra festo**, kiu okazos la 15an de decembro. Al tiu festo oni invitas ankaŭ ĉiujn aliajn esperantistojn. Tiu festo estos neniel grandioza, do vi ne atendu bankedon. Vi povos ricevi kafon, kukojn, torton, spicvinon, kantojn kaj muzikon kaj ... kontraŭ pago de proksimume 20 — 25 kronoj.

Se vi bezonas tranokti, oni provos aranĝi tion por vi senpage hejme ĉe iu esperantisto. Anoncu vian partoprenon iam en oktobro aŭ novembro al Niklas Gustavsson, Hesselmans väg 63, 752 63 Uppsala.

PERSONE

— lun vesperon, post kluba kunveno, dum kiu iu rakontis pri persekutoj kontraŭ esperantistoj, kelkaj el ni restis, kiel ni ofte kutimas, babilante en la klubejo eĉ post la fino de la kunveno. Estis nur kvino aŭ seso da ni kaj nia babilado temis pri la aŭdita prelego.

— Ĉu iu el vi scias, ke fakte ankaŭ mi iam estis malliberigita pro esperanto? Lundgren subite demandis.

Neniu el ni iam aŭdis pri tio. Anstataŭ lasi Lundgren rakonti, ni komencis starigi al li demandojn pri eblaj cirkonstancoj de lia malliberigo: ĉu vi partoprenis en la hispana civilmilito? ĉu vi troviĝis en Germanio dum la persekutoj de la nazioj? ĉu vi partoprenis malpermesitan kunvenon en fremda lando? kaj kelkajn pliajn pli-malpli verŝajnajn konjektojn.

Lundgren iom aŭskultis nin, poste li ekridegis.

— La vero estas fakte multe pli neverŝajna: mi estis malliberigita en Svedio.

Tiu aserto silentigis nin; fakte neniu el ni povis kredi, ke tio iam okazis, ne en Svedio.

— La vorto malliberejo eble estas iom trompa, Lundgren klarigis. Ĝivekas ĉe vi bildojn pri severaj longdaŭraj punoj. Pri io tia ne temis. Sed vere mi devis iam pasigi tutan nokton en malliberejo — la sola nokto, kiun mi pasigis en tia loko — kaj la kaŭzo de tio estis esperanto.

Ankaŭ tiu klarigo, multe malpli fantazia, ne kontentigis nin. Ni ree komencis bombardi lin per demandoj: ĉu vi fordiboĉis la kluban kason? ĉu vi skribadis anonimajn minacleterojn al la tiama prezidanto de SEF kaj oni malkovris vin? ĉu vi rompvis vian fianĉpromeson al esperplena esperantista fianĉino?

Kiel vi rimarkas, niaj demandoj fariĝis pli kaj pli neseriozaj.

Lundgren reekridis kaj skuis la kapon.

— Temis fakte pri tute serioza afero, li komencis. Tio okazis kompreneble antaŭ tuta amaso da jaroj (tion ni volonte kredis al li). Mi estis nova esperantisto, ankoraŭ tute juna, dek ses aŭ

dek sep jara. kaj mi estis tute plena je volo igi ĉiujn lerni esperanton. Prelegantoj pri la internacia lingvo jam vizitis ankaŭ la urbeton, kie mi tiam loĝis, sed kurso estis promesita kaj mi opiniis, ke ĉiuj devos ekscii pri ĝi.

La eta grupo de entuziasmoj, kiuj interesiĝis pri esperanto, ne havis rimedojn por organizi vastskalan informadon. Gazeton nia urbeto ne havis kaj la najbarurbaj gazetoj ne multon skribis pri tio, kio okazis ĉe ni. Ni elpensis malmultekostan, sed radikalman manieron informi pri la okazonta kurso.

Mia patro estis murpentristo, same kiel mi, kaj mi kaŝe "pruntis" iom da farbo el lia stokejo. Mi ankoraŭ memoras, ke ĝi havis helverdan nuancon.

lun nokton kamarado kaj mi portis tiun farbon al la ĉefa urbeto domo — la urbodomo — kaj komencis pentri sloganon sur ĝin. Mia kamarado komencis per granda verda stelo, mi per la vorto esperanto. Kion ni intencis skribi, mi jam forgesis, ĉar mi nur sukcesis veni ĝis la litero P, kiam la kamarado ion rapide flustris kaj malaperis. Momenton pli poste la nokta gardisto jam tenis min. Mi devis sekvi lin en la arestejon, kiu situis en la sama domo kaj tranokti tie.

Matene mia patro estis vokita kaj la tuto solviĝis tute sencere: li bezonis nur promesi, ke ni forlavos la "skribaĉaĵon", tasko sufiĉe facila, ĉar temis pri akvobazita farbo.

La malmultaj loĝantoj, kiuj sukcesis rimarki nian noktan laboron, iom miris, kian signifon havas la signo, kiu iom similis bovokapon (la stelo ne fariĝis preta) kaj la literoj ESI apud ĝi (ankaŭ la P ne fariĝis preta). Kiel vi aŭdis, nia "informa kampanjo", kiel oni nomus tion hodiaŭ, fariĝis kompleta fiasko, sed la kurso tamen fariĝis granda sukceso."

Ni iom "kompatis" Lundgren pro lia "martireco", kiel ni tion nomis, kaj promesis meti memortabulon sur tiun urbodomon, sed li ne volis malkaŝi, pri kiu urbeto temis. Ĉaŭ!

Eta Mi

Kongressen i Brasilia uttalar sig

Den 66e internationella esperantokongressen i Brasilia hade som huvudtemat "Kulturer och språk — bryggor eller barriärer?", en utveckling av diskussionerna förda under förra årets kongress i Stockholm. Även kongressens resolution knöt an till samma ämne. I fri översättning säger resolutionen följande:

"Massmediernas allt större inflytande över människan betyder en fara, att hon förlorar sin individualitet.

Det finns ett hot, att människan, oförmögen att reagera annat än passivt, accepterar denna enkelriktade informationspåverkan.

De stora språkens kulturpåverkan försöker underkasta och ibland undanröja de mindre språkens kulturer och ta ifrån deras användare rätten till en egen kultur.

Det internationella språket esperanto har som mål att bygga broar mellan folken och på så sätt bidra till verkliga kontakter mellan alla människor på jorden.

Människan kan bli delaktig i kulturutbytet bara när hon har "broar", som gör dubbelriktad kommunikation möjlig.

Eftersom esperanto redan bevisat sina möjligheter att tjäna som lämplig dubbelriktad bro mellan olika kulturer, vänder sig kongressen till alla människor, etniska grupper, nationer, stater och internationella organisationer med en vädjan att erkänna

- vad esperanto har uppnått och vad det står för;
- dess möjligheter att skapa en bro mellan olika kulturer i världen, som täcker alla kommunikationsbehov, så att en aktiv och medveten kultur tar form;
- och dess möjligheter att företräda, på det internationella planet, människans högsta värden och önskningsar."

Unescos generaldirektör skickar en hälsning

Unescos generaldirektör, Amadou Mahtar M'Bow har även till årets internationella esperantokongress riktat en hälsning, i vilken han säger bl a:

"Jag tar tillfället i akt att bekräfta det intresse som Unesco har för UEAs verksamhet, och jag bekräftar UEAs stora bidrag i utvecklingen av internationell kommunikation, förståelse mellan folken och genom dessa till förstärkningen av freden på jorden — vilket är ett av Unescos främsta mål.

I år har UEA valt till ämne 'Kulturer och språk — bryggor eller barriärer?'. Detta ämne knyter an till Unescos primärintressen. Våra organisationer kämpar oavbrutet mot andra kulturers ignorering — ett hinder mot god samlevnad mellan nationerna — som förorsakar missförstånd och konflikter ..."

KORT & GOTT

VÄSTTYSKLAND. Esperantotalande järnvägsmän hade sin 33e internationella kongress i Regensburg under en vecka i mitten av maj. Kongressen kunde räkna med 515 anmälda, som hade diskussioner, föredrag, och olika möten på programmet. Järnvägsmännens esperantorganisation IFEF är den största fackliga sammanslutningen inom esperantorörelsen.

NEDERLÄNDERNA. Universala Esperanto Asocio, det internationella esperantoförbundet, har nu medlemmar i 100 olika länder.

FRANKRIKE. Vid Sorbonneuniversitetet i Paris doktorerade i slutet av juni Francois Lo Jacomo; hans doktorsavhandling bar titeln: "Frihet och auktoritet i esperantos utveckling".

INDIEN. Vid universitetet i Puneo har Probal Dasgupta esperantokurs två gånger i veckan.

RUMÄNIEN. Esperanto undervisas vid en hel rad språkinstitutioner vid universiteten. Kurserna

pågår i tre år.

Vid Föreningen för språkvetenskap har man bildat en esperantosektion.

Den rumänska esperantorörelsen, fortfarande oorganiserad, räknar med 2300 aktiva esperantister, huvudsakligen unga.

KINA. Under våren fanns det esperantokurser i ett fyrtiotal olika städer med ca 10 000 deltagare. Dessutom fungerade 15 kurser vid högskolor och 20 000 elever lärde sig esperanto per korrespondens.

ÖSTTYSKLAND. De östtyska esperantisterna är organiserade i Kulturförbundet. Nyligen fick deras organisation ändra namn från "arbetsgrupp" till "Esperantoförbundet inom Kulturförbundet".

KENYA. Internationella Esperantoförbundet har under senare tid fått många förfrågningar om esperanto från Kenya, som resulterat av en liten annonskampanj.

THAILAND. I Bangkok har man bildat Thailands Esperanto-Institut.